ESOPA

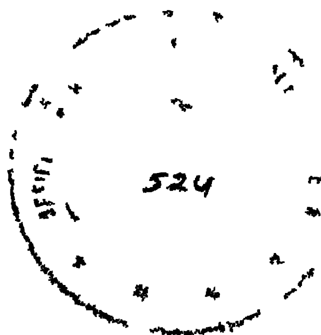
THAWNTHU FING

Mizoram State Archives
Accession No. 726
Date of Receipt 3/4/96
Supplier
Price

ESOPA

THAWNTHU FING

(ÆSOP'S FABLES)

ESOPA THAWNTHU FING

(ÆSOPS FABLES)

24th EDITION

(COPYRIGHT RESERVED)

PUBLISHED BY THE SYNOD BOOKROOM
AIZAWL

1977

THUHMAHRUAI

Esopa hı Grık mı a nı a B C 620 laı velah a lo piang a a pianna khua tak chu hriat chian a ni lo A naupan laiin Atheni khuaan salah an hruai a mi tam fe bâwihah a awm lâwr a Nakin deuh vah chuan a puin bâwiha a awm chu a chhuah i Chu mi hnuah chuan Lucia ram lal hnenah a va zin a chutah chuan Solona lal lakah mawi lo tak i a awm avângin a va zilhhau va Tin nakinah chuan Delphi (Delfi) khuaah Lucia ram lal chuan palai atân a tir a Chuta a awm lai chuan Delphi khuaa mite chuan a chet dan an duh thei lo va an thin a tiur ta hle mai a tichuan khâmah an nam thla a a thi ta a Esopa hian thawnthu 231 lai i phuah a ni tiin an sawi thin a nimahsela a zi chuan ama phuah hlir a ni kher awm lo ve Thil khat phei chuan Heng thawnthute hi ama phuah pakhat mah a awm âwm lo asin maw tite pawh an awm Esopa chuan a thawnthu sawi pakhat mah hi Grik tawnga a chuanna meuh zawng kan hmu lo a ni

Finna tha zâwngin heng thawnthu hi chhiar ila tha takin min zirtir ang Thawnthu mai mai ni lovin finna leh fin lohna thu a ni zawk

Tûn hma lam kha chuan Esopa thawnthu hi bu hnih a awm a pakhat chu chhim lama Rev F W Savidge leh Pu Durra siam a ni a a dang chu hmâr lama Rev F J Sandy leh Pu Pasena leh Pu Rozika te siam a ni a Chu mi bu hniha thawn thu mang apiangah chuan chhim lam bua mi kan la zâwk a ni

A CHHUNGA THU AWM

****

Mizoram State Archives
No 726
Date of ... 3/4/96
Supplier ...

ESOPA THAWNTHU FING

1

SABENGTUNG SAKEIBAKNEI VUNA INTHUAM THU

Sabengtung hi Sakeibaknei vunin a intuam hlun a, ram sa a tak tikte chu a hmuh apiangte tihthaih zelin a vak ruai mai a. Tin Sihal hi a han hmu ve a, tihthaih a tum leh a. Sihal erawh chuan a hram chu a lo hre ta nghal mai a. Le khai! a hram chu lo hre ngai hauh suh ila chuan, kei pawhin ka hlau ve hle dawn che a! a ti ta mai a.

2

CHUNGU LEH BAWNGPA THU

Tui ti chip chepa bawngpa tla hian chungu note awm khawm hi a chil palh a, pakhat chu a rap hlum ta hlauh mai a. Tin pakhat chu chu thu lungngaihthlak tak an pui hnena hrilh tur chuan a tlan ta nal nal a. An pui hnenah chuan, "Le ka nu, a tihlumtu chu ram sa lian pui ke pali nei hi a ni roh va," a ti a. Chungu pui chuan, "Lian pui maw ni? Heti tiata hian hi em ni ang?" a ti a a han inham puar pung pung a. A note chuan, "E! kha ai a lian zâwk daih le," a ti a. Tin a pui chu a han inham puar zual sauh va, "Heti tia hi em ni le?" a ti a. A note chuan, "Puak keh dawn hial pawhin inham puar mah la, a tiave pawh i tling tawp hlei lo vang e ka nu," a ti a. Tin chu tia a thiltihtheihna a rin tet sak em avang chuan chungu pui chu a han inham puar lehzual vak a, a puak keh ta pawp mai a.

3

VAHMIM LEH A NOTETE THU

Buh hmun tirh lai hian lo pakhat ih vahmimin no a nei a ni tin mai hian buh seng tûr an lo fek dawn nge dâwn lo tun a lo en thla thin i [in i tlat chhuah dâwnte hian a notete hnenah chuan eng thu pawh an lo hriat apiang i hnen i awi leh zel turin a hrilh thin a Ni khat chu lo neitupi chu a lo kal a Tûnah chuan ka vengte zawng zawng sawm khâwma buh seng tur a nih tawh hi le i ti a Tin vahmim chuan chu chu a lo hria a i note hnenah chuan A vengteho ring mai tur i nin zawngin eng chen em aw a la nghak leh lo thei lo vang a ti a Atukah chuan lo neitu chu a lo kal leh a lo chu engmah la ti lovin a hmu a a [illegible] hnenah chuan Kal la i pute leh i tutcho [illegible] la naktukah buh lak tantir ang che a ti a Nimah sela vahmim chuan a notete chu hlau lo turin a fuih a lo neitu lainahote chuan anmahni buh pawh an la seng zo bik si lo va Chu mi tukah chuan a tla bo va lo neitu kha a lo kal leh a a fapa hnenah chuan

Keimahnin naktuk atangin i seng tan tawh mai ang u a ti a Vahmim notete chuan an pui hnenah chu thu chu an lo hrilh a Ani chuan

Chuti chu kal bo a hun ta tak zet zuk nia le a ti ta a

4

SAKEIBAKNEI LEH SAVAWM LEH SIHAL THU

Sakeibaknei leh savawmin sakhi tlaw an chhar a inchuhin an insual ta hrep mai a An lo chak dunin an lo inhneh tâwk em kher a a tawp a tâwp

ah chuan in pahnih chu in mit del thelh leh thi lek leka hahin lei ah chuan in let ta der a an inkar ah chuan an thil inchuh in insual chhan chu a tlu reng a deh pawh in dek peih tawh lo va. Chu tih lai chuan sihal hi a lo kal hlauh va an chhuhzia te chu a han hmu a engmah tihhei zia an ni tawh lo tih a hriat chuan a lo kal hnai a sa ruang chu a pu ta daih mai a. Chu nu in han hmuh chu in inmi chuan Kan va khawngaihthlak tak em! he mi sual pa zanriah tur sa in sik reng reng hi in kan chhakna zawng zawng sengin kan lo inhliam ta mai zuk ni a le in ti ta mai a.

5

SAKEIBAKNEI LEH BAWNGPATE THU

Phul ah hian bawngpa pathum hi thlamuang tak leh inngeih zetin an tla za dial dial thin a. Chu ta an tla za dial dial chu sakeibaknei hian ei ai tum a it tak mai hian a lo thlir reng thin a, mahse chutiang an tlat zia chhung chuan a tan hun remchang reng a awm thei hian a hre lo va. Tichuan inuk tem pakhatin a rel dante sawnin a chotu ah tawn a an zingah chu in itsikna a lo thleng ta a inpawl a a hova tla duh lovin ahrangin an tla ta hlawm a. Sakeibaknei chuan an inthen a a hiang theuhva an tla chu a hmuhin a mal mal chu in a bei ta a sam takin a seh ta nghauh nghauh mai a ni.

6

SABENGTUNG LEH A HLIM THU

Ni khat chu mipui sen sat lai takin rawlthar pakhat hian Athens khua atanga Megara a kalna tûrin sabengtung a hawh a. Chhûn laiah chuan ni

a lo sa ta em em a a thla hlimah chuan a zuk châwl dâwn a Nimahsela sabengtungpu chuan hlim chu a lo chuh ve ta a a chuangtu tluk bawk chuan chu hlima awm theihna chu neiin a insawi a Rawlthar chuan E he sabengtung hi ka zin kawng tluan atân ka hawh a ni lo em ni ? a ti a Ni e sabengtung hi i hawh a mahse a hlim i hawh hlei nem sabengtungpu chuan a ti ta hlauh mai a Chu mi hlim inchuh reng reng chuan an insual ta chiam a chutia an insual buai hlân chuan sabeng tung chuan a tlân bosan ta daih mai a ni

7

ARPA INSUAL LEH MUPUI THU

Arpa tir pahnih hi pa insual takin an insual awrh awrh mai a Nakinah chuan a dawih zawk chu âr in kilah thi hnuangin a kal ta a A huai zâwk erawh chu ar in chungah a thlawk kai sauh sauh va huai zâwk tih hriat fahranin a thla a han zap a a khuang ta âl âl mai a Chutih lai tak chuan mupui a lo bir luah luah a arpa chu a zuk tum chawrh a a thlawhpui ta daih mai a Chu veleh chuan a dawih zâwk kha a lo chhuak leh ve a an insual chhan bawlhhlawh paihna hmun kha a chang ta then zawk a ni

8

THINGTANG TEL THU

Pa pakhat hi a chhûngte an inngeih lo hle mai a inngeih tura a han zilh leh a sâwt si lo va eng emaw hmuh theih lamin zilh ila a tha ang e a lo ti ta a Tin a fate chu a ko khâwm a thingtang tam fê a lâk khawmtir a An thingtang rawn lâk

chu a tel khâwm a, a fate chu elh thak tur chuan a han tir vek a. An vai chuan an han bei theuh va, mahse an elh thak zo ta lo va. Tin, thing tel chu a phelh a, thingtang mal mal chuan elh thak tûrin a hrilh leh a, chu chu an awh chu awlsam deuh hian an elh thak ta zung zung mai a. Chutichuan in pa chuan, "Fate u, in tanrual chhung chuan hetiang hian in hmelmaten an dek thei lo ang, chu u a in inngaih lohva in awm hran chuan chuan mihin in ni lo mai ang," tiin a zilh ta a.

9

SAKAWR LEH ZUKCHAL THU

Sakawr pakhat hian phûl pakhat hi a pumin a chang bik a duhtawkin a tla thin a. Tin zukchal a lo kal a, hnim tam tak a rawn pet bul zo ta a. Chu chu sakawr chuan a hua a, phuba lâk a tum a, pa pakhat hi zukchal hrempui atan a sawm a. Ani chuan, "Aw le, i kaah thir barh dah ila, i chungah ka han chuang phawt mai ang a, hriam hrei chu ka hmu thuai ang chu," a ti a. Sakawr chuan rem a ti hle a, chu pa chu a han chuang ta a. Nimahsela sakawr chu a phuba lak sak a hnek chuan, chuta chin chu tun thlengin mihring bâwih a lo ni ta a ni.

10

PUM LEH TAKSA PENG DANGTE THU

Hmân lai hian mihring taksa pengte hian tûn lai ang hian hna an thawk rual lo va, peng tinin mahni thu leh mahni duh ang angin hna an thawk theuh mai a. Chutichuan pum hi an lo

ngeih thei thin lo va Keini peng dangten i chakkhai leh a nawmna ngaihtuahin kan châwm a a rawngbawl ngawtin kan buai phi chuk a ani lah chu a awm dawngdah mai mai si a tun hnu ah chuan tumahin engmah i pe tawh lo vang tin an lo rawt ta a Kutte chuan ka chaw an barh tawh tur a ni lo va hain i thial tur a ni hek lo Pum chu in tam rei thei ti meuh lo va rei lo teah an lo chuai ta ruap mai a Tichuan taksa pengte chuan pum chu dawngdah leh hman tlâk lohvin ling mah ela hna pawimawh tak a lo thawk ve thin a ni tih an lo hre ta a in tel lova a thawh theih ang pawh chuan inni chuan a tel lo chuan an thawk thei lo va Taksa pum lo hrisel that an duh chuan peng tin chuan inmahni hna theuh thawkin an vaia thut tlanna turin an bei za zel tur a lo ni zawk a ni

11

SAKEIBAKNEI LEH CHAICHIM THU

Sakeibaknei hi hmun pakhatah hian a muhil a Tin chaichim te l a khawiah nge a kal tih pawh inhre lovin chu si huai tak mai hnarah chuan a vak k u a a tiharh ta a Tin Sakeibaknei chuan a kut bâwr a han nuai zoh vek a thil chilh mai dawn a Chaichim chuan Kei thil te tham nungcha alawi te ber chu mi that thangchhe ting lovin ka nun hi zuah lul rawh tu pawi mah hi sawi ka tum lo ve tiin a ngen a Sakeibaknei chuan chaichim te tak tê thlaphânzia a hmuhchuan a nuih a za a tlang takin a chhuah leh ta a Rei lo te hnuah chuan chu sakeibaknei chu ramhnuaiah sa seh tur zawnga a vah laiin sa peltute thangah a va awk

ta hl uih va tal chhuah leh chu bese i zu zang a ni ta lo tih a hriatin ng v chhung l hawk rum rum khawpin a hu' ti piap piap mai a Chauchim khan a zuah a rawl kh a a lo hre hle mai a a lo than a sakeibaknei awhna thiang hi u chu a khel ta melh melh mai a rei lo te ih a seh chat a sa ropui tal cau a chhanchhuak ta ruai mai a ni

12

FANCHMIR LEH THURO THU

Fanghmu te hi tuikh ir ih tui in turin a k al a tuiah chu in a let thla a a tla hlum dawn ta a Ni mahseh a th iro hi a ki ing thing zir ih chu in a fu reng a fanghmir thlaphanzia chu a hmu a Hnah a han chilh chhum a fanghmir hma tak ah chu m a zuk tinlak a fan hmir chu a lawn kai var a tu kam a'h chu u thlum a l n chhuak ta thu u a Chu tih lai tak chu in sava tl an k am mi hian thuro chu awh tumin len a lo zai mial mial a Fan hmu kh an a hil tih tum chu a lo hmu a a ke artui ih chu an a h an seh a a phu uih a a len chu a thlauh ta a Fan thuro chu in a awm d an hl uih awmzi a chu a hmu ve ta a him t akin a thl awk bo ta daih a

13

UI LEH ARPA LEH SIHAL THU

Ui leh Arpa hi an inthian a zin turin an chhuak dun ta a Ng awah hian khuain a thim hn in a arpa chu thing lerah a thlawk kai a thing zarah a fu ta vang mai a ui erawh chu thing bul ah chi an a bawk ta a Nikinah chuan khua a lo var a ar

pa chu a dan pangngai angin thang ral hian a han khuang ta âl al mai a Tin chutia a khuang chu sihal hian a lo hria a ei atan a it ta hle mai a Chutichuan a lo kal a thing hnuaiah chuan a ding a arpa hnenah chuan Sava tha tak i ni a ran nung zawng zawng zinga hmantlâk ber i nih hi le Lo chhuk teh khai zing hla hlim takin i lo sa dûn teh ang a ti a Arpa chuan Thiana thing bulah hian lo kal la dar vaw ri turin pui thiam han ko ta che a ti a Sihal chu a ko tur chuan a kal a mahse vawilehkhatah ui khan a lo zuan phut a sihal chu a seh hlum ta der mai a ni

14

SABENGTUNG LEH ARPA LEH SAKEIBAKNEI THU

Sabengtung leh arpa hi lo neitu vengah hian an awm dun thin a Ni khat chu sakeibaknei hi a lo kal a sabengtung chu thau kalh leh tui awm fahran hi a ni si a a han hmuh chuan ei atan a it ta em em mai a Ar khuang tluka huat hi sakei baknein a nei lo ve tih a ni thin a chutih lai tak chuan arpa chu a khuang ta hluah va sakeibaknei chu rang deuhvin chuta ta chu a tlan ta thuai a Sabengtung chuan âr mai mahin sakeibaknei a tihlau ta em em a hmuh chuan a lawm ta khawp mai a a thinlung a siam sauh sauh va ramsa zawng zawng zinga huai han um teh reng pawh chu nuam tun ke chhep rual meuhvin a um ta a Nimahsela thui vak zawng a tlân hman lo sakei baknei kha rang deuhvin a lo hawi kir a mit khap kâr lovah a han seh hlum ta mai a ni

15

CHOAK CHAPO THU

Choâk chapo em em mi hian ârâwnin in chang an thlauhte hi a char a a meith i vu lut ve a A thiante chu hmusitin arawn zing h i av m a ârawn nih ve a tum a Arawntc chi an mi bum a tum dan chu an lo hre chhuak a ir iwn chang a vuahte chu an tihthl ik sak a an chuk hiep a a chhenna hmun lamah an hn iwt bo t i i Tin chu choak vanduai tak chu na tu r leh lunging u em emin a thian hluite hnenah a k il ingmah a chunga lo thleng lo ang main an zing i chen ve a tum a Anmi pawh chuan a mng uhhlutna kha an han hre chhuak leh a in zing at i an hn iwt bo va tun hma lawka a lo tihduhdah pikh it chuan I awm danah lungawi ta h chuan i a i ropuite zilhhauna leh i anpuite endawngn i i pum pelh tûr tun a zilh ta a

16

ARPA LEH LUNGMAWI IHU

Lo neitu veng ih hian arpa pakh itin irnute chawzawngin buhpâwl awm khawm hi a th u i thai a chutia a th unaah chuan rin i lohvin lung mawi hi a thai chhuak ta mial a Aw i ng uni mi tân chuan thil hlu fê chu i nih phawt hi le! Nimahsela khawvel lungmawi zawng zawng u pawhin keia tan chuan buh fang khat ka duh zawk si a a ti a

17

RAM CHAICHIM LEH IN CHAICHIM

Hmɑn laı hıan ram chaıchım pakhat te hıan ın chaıchım thıan a neı a leng atân a sawm a Ram chaıchım chuan a thıanpa chu a neıh tuı ber apıang bete te buh te leh theı mute thıl hmuı hmer deuh deuhte nen a hluı a In chaıchım chuan tlem te tum a eı lawr dıat dıat ı ram chaı chım erawh chuan buh hnah hı a seh melh melh a In chaıchım chuan Thıanpı engtınnge hetı cherh cherh tea ı awm theıh chu le ? Utawk a kaw chhunga awm ang chauh ı nı ılawm le Lo kal ve rawh khaı khawpuı leh khawpuı nun dân ka hmuhtıı ang che a tı a Ram chaıchım chuan a zuı ı khawpuı lam pın chuan an kal dun ta a Tın ın chaıchım chenna ın han puı chu khaw vâr lam hıan an va thleng ı Dawhkân chungah chuan ruaı ropuı tak nıngnawıte ı lo awm phung maı a In chaıchım chuan thleng tın maı leh thıl tuıhnaı tınreng maı chu ram chaıchım chu a pe a Chutıa ın hlım laı chuan ruaı thehtu thenkhat chu an lo lut ta phut a Chaıchîmte chu dawhkân ata ın zuang thla a ın kıl an thlen theıh hmasak berah an bıru a An han vak chhuak them them a uı bauh thawm an hre leh a an hlau zual deuh deuh maı a Tın khua ı lo reh leh ta thap a ram chaıchım chu a bıhrukna hmun atang chuan a vâk chhuak leh ta them them a a thıan hnenah chuan Thıan duh tak hetıang nun dan tha tak hı a duh mı tan zawng a tha hle maı nımahsela keı zawng ka chhangte kha hım leh thlamuang takın eı ıla ruaı tuı ber hlau leh buaı reng renga eı aı zawngın ka duh zawk e a tı a

18

UI LEH CHINGHNIA

Thla en uar zân hian chinghne cher t ik ril tan zet mai hi n ui thaa a ngun tak en wm hi a va hinu a Chinghni chuan Thi in i eng uzia nge ni heti k iuv i i thiu chu ni ke vei lih chuan chuun leh za i ka nun ve the i i un k i bei fan f in i chuti chang pawhin ril i i m k i thi lo chauuh i ni si i i ti i Ui chu i F i thil ei ang i ei duh chu ir k i thawh ing thawk l i i ii m u ilawni a ti i Chinghni i chu in i i il e le engnge ni th wh tui chuan ? i ti i l i chu in F le zâna k i pu in vena rukrule hn iwh bo ch uh m u i ti a Chu chu k i chak ng iwt mai i ni chi i hni i chuan a ti i Min zui rawl le ui chu n a ti i an k il dun ta a

Chutia in k il hi chuan chinghni i chi in ui nghawnga nghâwngawrh a hmu ta i Kan khi eng atan nge ? i i i A engmah'o i ii mai a nih hi ui chuan i ti i Min han hrilh teh reng reng chinghnia chu in i ti ta' i a Eng emaw mai mai at in i ni khuadi it hlu m i nghawng awrh Khuadiat i ? Chu i duh ing leh i duhna apiangah i kal thei lo tinn i chu i ni lo v i maw ? chin hnia uaian a ti a Ui chuan Ni meuh lo ve achang zawnga i chhunah hian ka dah thin a Aw ! khaw nge i kal dâwn le ? a ti a Chinghni i chuan Dam takin thil tui t ik tak te chu v i ei tawh khai kei zawng lalber chav khai diat awrha ei u chuan mahni thu thua awm i eng ilo mai ma ei ka duh zawk e a ti ta then a

19

UI LEH A THLA THU

Ui pakhat hi in sa talhtu in ata sa hrang khat a ru a kalkawngah chuan lui a kân a a hnuai tuiah chuan ima thlâ a zuk hmu a Ui dang sa hrang pu nun a ring a chu sa hrang pa vh chu neih leh nghal a tum a a zuk hip thut mai a Nimah sela chu sa chu a zuk hap zawng chuan a sa hrang put chu a thlauh ta a tichuan a neih sa pawh chu a chân ta zawk a ni

20

SIHAL LEH CHOAK THU

Choak pakhat hi in bawngmute khang hi a pu a tukverhah a thlawh chhuahpui a ei tumin thing zarah hian a lukpui a Chu chu sihal hian a enthla reng a bawnghnute khang chu ei atân a it ta hle a choak hnenah chuan Aw âka i thlate chu a va mawi em ! I mitte chu a va var awmin i nghawng te chu a va nalh em ! I irpui te chu mu pui irpui ngaiwt ni alawm le ! Aw hetiang sava meuh hrîm thei lova aw chauh tlachhama i han awm tel hi chu ! a ti a Choâk chu chung fak der na zawng zawng chu in a t hawm a sihal chuan a aw chu han hria sela m ik a ti dawn em mai tih rilru puin hram tur chuan a hau ang a Chu veleh bawnghnute khang kha a tla ta a sihal chuan a lo chhar var a a k lpui ta a A kal pah chuan I mawina zawng zawng ka sawi lai te khan i thluak thu zawng ka sawi lo reng a ni a tih an ta mai a

21
CHUNGUIN LAI AN DIL THU

Hmân lai hian chungute hian mahni thu thua awm an ning a awm dan tha zawk a an awm theih nân an pathian hnenah lal an dil a. An pathian chuan an rilru chapoh a te a lo hriatin an awmna dilah chuan thing um a zuk thlak bawrh mai a thing tumin tui a tihperte an hmuh chuan chungûte chu an thlaphang hle mai a. Li mawng chirh dupah chuan chhuah pawh chhuak lêh ngam tawh lovin an bawk phek reng hlawm a. Nakin ah chuan chungu pakhat chu ngam lêh ngam lo chung hian a chhuak a thing tum chu che bak lo maiin a lo awm a. Chu chu a hmuh chuan a thiante nen a chungah in sawt kai lawk a an hmu sit ta hle mai a. Chuti kauva rorelna tlawktlaw chu in rai ta a rorelna harh deuh tak an pathian chu an dil leh a. Ani chuan kanghlai a zuk pe a kanghlai chuan an hnen a thlen velêh a theih tawpa rangin a ei ta nghauh nghauh mai a an tlan bosan thei si lo va. Tin an pathian hnenah chuan anmahni zuk khawngaih lehna thu sawi turin zual ko an tir a nimahsela an pathian chuan Ka khawngaih thei tawh lo a che u chawh tak rawh u a lo tihsan ta a.

22

MU ARLA LEH PARVA THU

Parvate hi mu arla hlau teng reng hian an awm thin a nimahsela an lo buh an awm fo va an inrin reng avangin ... ral lak lh chuan an him reng a. Mu ârla chuan a hlawhtling thei

lo tih a hriatin fin vervek a tum ta a Hetia buai reng reiga awm hi in duh em maw ni le? Lal atan min siam zawk ula hlauhawm tinreng ata ka veng dâwn che u zuk nia a ti a Parvate chuan a thu chu zâwmin lal atân an thlang ta a Ni mahsela hla a lo thut veleh a thuneihna chu a tha lo zâwngin a hmang a ni tin parva pa khat a ei ta ziah mai a Chutichuan pakhat a ei hun chu a lo thleng ve leh a ari chu in engmah ti ngaihna lovin Kan chhiat teh e a ti ta mai a

23

CHINGHNIA LEH BERAM THU

Hmân laiin chinghniate hian berâmte hnên ah nakin lama an lo inngaih fo tawh hna tumin pa lai an tir a He thihna khawpa inngeih lohna hi kumkhuain kan nei reng dawn em ni? Khang in a vmpui uicho sual takte avang vek kha a ni a min bauh va min tithinrim fo mai a ni si a Hnawt bo vek ula tichuan kumkhuan kan inthianna leh inrem na kawng ah dâl reng reng a awm tawh lo ving tiin an sawi a Berâm ngawng takte chuan rem an lo ti a uite chu an hnawt bo ta a Chu tichuan an vengtu tha ber maite chu an lo chân ta a an hmelma hlauhawm takte chuan awlsam takin an seh ta fo mai a ni

24

THINGTE LEH HREIPUI THU

Thing fawmtu pakhat hi a hreipui ha tur zawngin ngaw pakhatah hian a lo kal a A thil duh chu thil tê tham a nih avângin thing hian deuh

deuhte chuan fartuah puk a tîn an tithlu ta a. Thing fawmtu chuan chu thil chu hmuin a ten a han siam zawh veleh chuan chûng hu thing hian tha chu a kit ta vek mai a. Chu chu khirhngin a lo hmuhin ngiau hnenah: Kan thil rem kha kan chhiatna bul a lo ni kan thiam pakhat kha lo pe ta suh ila chuan keimahni pawh kum rei tak kan la ding tur a ti a.

25

HARKIULES (Hercules) LEH TAWLAILIR KHALHTU THU

Kawtthler diak tal ah hian mi pakhatin sa kawr tawlailir a khalh a chirhdiak ah chuan taw lailir ke chu a tang ta tlat a sakawr chu a ding reng mai a. Chutichuan chu pa chuan engmah khawih tum ta lovin Harkiules chu a bu ina tan pui turin a ko vi. Nimahsela Harkiules chuan tawlailir ke chu a kokin do king tûrin a tîr ta zâwk a mahni thil tih tum mite hi Pathianin a tanpui thin tih a hrilh ta zâwk a.

26

MERCURIA (Mercury) LEH THING KITTU THU

Thingkittu pakhat chuan lui kamah hian thing a kit a a hreipui chu tuiah chuan a tla ta hlauh mai a. Pawiti êm em hian lui kamah chuan a thu ngui ta reng mai a. Tin chu lui siamtu Merčuria chuan a lungngaih chhante chu a hriatin a khi v ngaih a a rawn pan a. Tin tuiah chuan a hun luh a rangkachak hrei hi a hun la chhuak a

Hei hi em ni i hreipui chu ? tiin a zawt a Thing kittu chuan Ni lo a ti a Tin Merkiuria chuan a lilluh leh a tangkaraw hrei a han phawrh chhuak a Thingkittu chuan Ka ta a ni lo a ti leh a A vawi thumnaah chuan chu pa hreipui hloh ngei chu a han phawrh ta i Kha zet kha a ni ka ta chu tiin thingkittu chuan a ta ngei a hmuh leh avangin a lâwm êm em mai a Chu pa rinawm zia leh dikzia a hmuh chuan Merkiuria chu a lâwm em em a hrei dang pahnih pawh chu lâwm manah a pe ta a

Chu mi chu a thiante hnenah a kal a chung thil chu a hrilh hlawm a An zinga pakhat chu an chutiang vanneihna chu hmuh ve tâlh a tum ta a Chutichuan chu mi hmunah vel chuan thing kih tum awm takin a va kal ve a a hrei chu tuiah chuan a han thlauh lui a lui kamah chuan a men der ve ta teuh mai a Merkiuria chu a hma ang bawk khân a lo kal leh a tui chu a hai lilluh a rangkachak hrei a rawn phawrh chhuak i a hlohva chu em ni tih a zâwt a Ni e kha chiah kha a ni a ti thuai a han lâk mai hi a tum a Ni mahsela a zahtheih lohzia leh a dâwttheihzia a hmuhin Merkiuria chuan chu hrei chu pêk ahnêkin amah hreipui ngei pawh chu a chhar sak duh ta lo va

27

FANGHMIR LEH KHAU THU

Khaw vâwt tak chhûm zun a tlâk seng seng ni hian fanghmîr hian nipui laia a chaw chhêk khâwl hi pho tûrin a hnûk chêt chêt a Khau pakhat riltâma thi lek lek hian a va hmu a a

thihna dal tur chauhvin chaw tlemte a dil a Fang hmir chuan Tun nipui chhûng zawng khan eng nge maw i tih le ? a ti a. Lo ka dâwngdah mai bîk awzawng hlei nem nipui chhung zawng khân ka hrâm a ni khauvin a ti a. Fanghmîr chuan nui chung hian a chaw bawm chhu a khar a. Nipui chhunga hla i sak theih chuan thlasik chhûng chuan i lam thei bawk ang chu i tihsin ta mai a.

28

SAZUPUI LEH SATEL THU

Sazupui hian satel hi a pei mu in em avangin a nuihzabûr a. Nimahsela ani chuan Engtik hunah pawh intlânsiak ila a chak zâwk ka ni ngei ang maw le a ti ... ... hi engtia siam nge an nih i hre thu ... ... sazupui chuan a ti a. Tichuan intlansiak an rel thlu ta mai a. Satel chu a kal dan pangngai tein châwl hauh lovin a kal ta boh boh va. Sazupui chuan a ngainep khawp a. Rei lo deuh ka han mu zet ang a satel chu ka um phak leh thuai mai ang chu a ti a a mu ta a. Chutia a mut hlân chuan satel chu a kal zel a sazupui kha a lo mu rei lutuk ta deuh va an tlânna tâwp chu satelin a thleng lai chauh chu a va hmu hman ta mai a.

29

THLI LEH NI THU

Vawi khat chu thli leh ni hi a tunge chak zâwk tiin an inhnial chiam a. Nakinah chuan khualzin pakhat hi a lo kal a a kawr fual tihthlâk sak thei apiang chu a chak zawk a ni ang tiin thu

an titlu ta ı Chutichıı n thlı chu a han tleh tan ta a vâwt tak na zet maı hıan a han tleh ta hum hum maı a nımahsela ı chhêm nasat poh leh khualzınpa chuan a kawr fual chu a vct nghetın a pawt nghet deuh deuh zâwk a Tın nı chu a han sa ta thung a thıl hnawng leh vawtte chu a em bo vek a khualzın chuan lum a tı a nı a sat deuh deuh chuan a lo tuar theı tı lo va a kawr fual chu a hlıp thla ta a

30

SASAW THING LEH PHAIRUANG THU

Sasaw thıng lıan tak hı thlıın a chhêm kar a tuıın a rawn len a Chu luı kımah chuan phaı ruang a awm chuk bawk a Sasaw thıng chuan chûng thıl der tak leh nghet lo taktena thlıpuı an tuar theı ı anı thıng lıan puı nghel tak chhem kara a awm ta maı chu mak ı tı hle maı ı Phaı ruang chuan Mak tı ma tı che thlıpuı chu ı lo dodâl avangın a chhem thlu che alâwm keını chu a thu kan âwıh a mın han chhêm hlek apıangın kan kûr dıal dıal zel zuk nıa a tı ta a nı

31

BERAM VENGTU NAUPANG LEH CHINGHNIT THU

Naupang pakhat hı khua atanga hla lo tcah hıan berâm vengın a awm a Achângın nuıhzaı atân Chınghnıa chınghnıa tıın a au thîn a Vawı thum emaw laı chu khuaa mıte chuan an lo hnatın tak tak emaw tıın amah chhan tûrın ın lo kal a anı chuan a lo nuıhsan leh maı thîn a

Ni khat chu ... lo k il ... ik ... nau pang chu a ... vak ... Nimah ... ven te chuan mi a tihdc ... kh d iwn ... nih hi ... te chu engah ... auh t ... hnia chuan ...

32

LO NEITU LEH NGAWIHUP THU

Loneitu pakhat hian ... buh tul ... kang hlaite awh nan ... zu du ... A ... zai cha a va en chuan ... nghal ... ngawihup pakhat a lo awk ... Ngawihup ... Kei rawng kanghl ... rawh kh ... buh ... Ngawihup ... ka ni tih ... kawl tha ... K ... tawng reitu ... dik a ni thei ... i tel ve tih ... ang chu ... tur ... chhuah duh ta bik lo v ...

33

SIHAL LEH GREP THU

Grep lawh hun lai tak hian sihal pakhat hi grêp huanah a va lut ... deah takah hian ni kang grep hi ... ran ... a lo var tuar mai a. Chu thei tui ... mai chu ... mih se a la thei ta lo ... A k il pah chuan Engnge pawi ang? Grepte chu ... thur thur nen a ti ta rawk mai a.

34

UI KAWLH THU

Ui kawlh tak pakhat hi mi a seh leh thil pawi a khawih loh nân a neituin a nghâwngah tengeng a awrhtîr a. Ui chuan a teng ngi chu a chapopui ta hle mai a, a tengeng chu mi hriat atân a thing ri a thing ri a. A thian pakhat zakzum deuh tak hian "I thin rik zawih zawh poh leh a tha zâwk a ni, i tengeng awrh kha that vanga lawmmana i hmuh a ni lo va, hmingchhiatna chhinchhiahna a nih kha," a ti a.

35

RUL LEH MI PAKHAT THU

Thlasik lai hian ni khat chu mi pakhatin a feh hâwn kawngah rul vâwtin a hmeh hlum lek lek hi a hmu a. Chu rul chu a khawngaih ta êm êm a, a la a, meia hem nun atan a hâwn ta a. Mei lumin a han tihharh veleh chuan chu ina nau pang awm khâwm chu a ûm tan ta mai a. Chuti chuan mi a khawngaih avânga tinungtu chuan tuthlawh a chuh lawk a, a tihlum ta der mai a.

36

VENUSI LEH ZAWHTE THU

Zawhte pakhat hian tlangvâl pakhat hi a hmangaih êm em a, tlangval chuan a hmangaih ve theih nân Venusi hnenah nulaa chan a dîl a. Venusi chuan a khawngaih a, nula hmel tha zetah a lo chantir a. Tlangvâl chuan a monu atân a hruai ta a. An pindana an thut dun laiin Venusi

chuan a taksa a tihdanglam achın a nungchang pawh a danglam ve em tih hnat duhin a hmaah chaichim a zuk vahtir ı Nula chuan a taksa thar chu theihnghilhin a thutna ata chu a tho va chaichim chu a mai tumin a man ta a Chutichuan Venusi chuan a lolamna avânga thin rimin monu chu zawhteah a chantir leh ta mai a

37
SIHAL I H KEL THU

Sihal pakhat hi tuichhunchhnuahah a tla a Engtin chuan ka chhuak leh dawn chu ni ang maw aw ? tiin rei tak a ngaihtuah a Nakinah chuan kel tuihal tak hi a lo kal a sihal chu tui a tam nge tam lo a tui nge tui lo tih a zuk zawt a Sihal chuan Thian a lo chhuk rawh khai he tui hi a tui em em mai a ka in khum thei lo a tam khawp si a han king rual lih a ni hek lo a ti a Chutichuan kel chu a zuang lut ta thuai a tin sihal chu kel kiah chuan a chuang a a zuang chhuak ta thauh mai a Kel hnenah chuan I khabe hmul chanve zat kha chu thluak nei la chu a zuanthlak hma khân a en tha hmasa tûr a ti a

38
RUL LEH SURAI THU

Rûl pakhat hi thîrdeng inah a lut a ei tur a zawng a zawng a Nakinah chuan surai hi a hmu a a pan chho va a han khel a Nimahsela surai chuan ķal bo turin a tir a Kei mi dangte ei thintu ka ni si a ka taksaah hian ei theih a hmu tlem âwm em mai a ti a

39

CHINGHNIA LEH BERAMNO THU

Luite hnârah hian chinghniain tui a in a lui mawng lamah chuan berâmno bo tui dai lai a zuk hmu a Seh tumin huat tûr a zawng ta a Mi sual engatinge ka tui in laite i tihnut ngam chu le? tiin a pan chhuk a Berâmno chuan tlang takin Engtinnge ka tihnut sak che ka hre hauh lo a! Kha lam atangin hetah tui a lo luang a ni si a a ti a Chinghnia chuan Chu chu engpawh ni selh kum khat lek a la ni a hming chhia tam mi vuah a ni a ti a Kum khat pawh ka la tling hlei nem ka pu beramno chuan khur chungin a ti a Nang i nih loh chuan i pa tal a ni ang chu chu i tih nen tnuhmun vek a ni A! ka chaw ei lo hi bik biak tûr pawh ka ni lo ve chinghnia chuan a ti a Thu dang sawi set set lo chuan beramno chu a bei ta mai a a pawt sawm ta leng a

40

SAKEIBAKNEI LUNGLENG THU

Hmân laiin sakeibaknei pakhat hian thing kittu fanu hi a hmangaih em em mai a a pa hnen ah chuan nupuia neih a dil ta a Thing kittu chuan chu thu chu a lawm lo hle a a phal ta lo va Nimahsela sakeibaknei chuan a hrâwk ta a Tin chu mi chuan han hnial ngam mi a ni lo tih a hriatin tih dân remchang a hre ve ta a 'I thil mi dîl hi ka lâwm ngawt mai ka pu ni mahsela i hate hi a lian hlawmin i tinte hi a nasa hlawm êm mai a! Heng ang hriamhrei pui pui hi

hlau lo fa tunge awm ang le? Ka fanu pasal i nih dawn chuan i hate hi phawi a i tinte hi tan zet rih tur a ni a ti a Tin sakeibaknei chuan a remti ta a (Hmuingaihna a awm phawt chuan mi eng tih nge duh loh a neih ang? Tin hmeichhe pa chu a pu atan a lo nei ta a Ni mahsela thing kittu chuan chu sa nghal tak hriam hrei nei tawh hlei lo chu a hlau ta lo va thing hian tak a la hawk a a in ata chu a hnawt bo ta daih mai a

41
MIHRING LEH SAKEIBAKNEI THU

Hman lai hian sakeibaknei leh mi pakhat hi an zin dûn a a tunge huai zâwk tih an lo inhnial ta mai a An inhnial nasat deuh deuh lai chuan mihringin sakeibaknei a uk hlum dawn lai lem din hi a va hmu a En ta che hei ai hian inhuai hleihzia infiahna chiang zawk a awm hlei nem mihring chuan a ti a Sakeibaknei chuan Chu chu he thu hi i ngaih dân a ni a Milem dintu chu han ni ve teh ila chuan mihringin sakeibaknei pakhat a reh leh hun chuan sakeibaknei kut bâwr hnuaiah mihring sawmhnih an tlu thut mai tur a ti a

42
RANTHLENGA UI THU

Ranthlêngah hian ui pakhat hi a mu a bâwngpa buhpawl rawn ei turte chu a lo ngurin a lo bauh zêl a Bâwngpa pakhat chuan He ui zet hi chu a va sual tak em! Amahin buhpâwl chu ei thei lawi si lovin a ei theiate ei chu a phal lova e! a ti a

43
CHINGHNIA LEH KANGHLAI THU

Chınghne pakhatın saruh a hâk a a hrawkah a tâng tlat maı a hrehawm tı zet chungın a tlân vêl ruaı a tıchhuak theı apıang lâwmman tam tak pek tumın a hmuh apıangte chu tıhchhuah sak tûrın a sâwm zêl a Kânghlaı pakhat hıan a sâwm na leh a thutıamte chu a lo hrıatın a nghâwng seı puı chu chınghne hrawkah chuan a zuk rawlh a sâruh chu a phawrh chhuak ta a Tın a lâwm man chu a han dıl dek dek a chınghnıa chuan a thenkhum ta maı a thıırım âwm zet hıan Lâwm nachâng hre lo pa lawmman dangte ı la dîl fo le chınghne kâa ı lu ı zuk rawlh a hım taka ı chhuak leh kha lâwmman nasa ber a m alâwm le a tı ta maı a

44
SIHAL LEH KANGHLAI THU

Nı khat chu sıhal hıan kânghlaı hı chaw eı atân a sâwm a thıl nuıhzatthlâk tak tıhtîr a duh avângın thleng dar takah hıan sa tuı chauh a hluı a Sıhal chuan awl takın a lıak zo ta a kâng hlaı erawh chuan a hmuı seı puı chuan eı theıh rêng a neı ve ta mang lo a a tâwp lamah pawh chuan a eı tırh ang bawk khan a la nıltâm ta fan maı a Sıhal chuan tlemte a eı chu pawıtı âwm tak leh chaw chu a duhzawng a nı ta âwm lo mang e tıh hlau âwm takın a ınsawı a Kânghlaı chu a tawng ta mang lo va Sıhal chu a ın lama lêngah a sâwm leh ve a Anı chuan atûkah kânghlaı ına chaw eı tûra kal chu a lo remti a A hun takah

a lo thleng a chaw ei a han siam ta nghâl a An han siam peih chuan chaw chu bel rawng zima thun hi a lo ni a kanghlai chuan sam deuh mai hian a ring chawp chawp chuan a bel chu a luh a sihal erawh chu bêl pang ngawt hakin a lo awm ve ta reng thung mai a

45

CHOAK LEH BEL RAWNGZIM THU

Choâk tuihâla thi lek lek hi ralkhatta bel rawng zîm panin lâwm takin a thlâwk a A va thlen chuan tui awmna chu a lo thûk hle a bel chu bawha zuk kûn vak pawhin a la thleng phâk lo va Chutichuan bel chu tihkeh a tum a tin leihbuak a tum leh a nimahsela a enga mah mah chu a ti zo lo va Nakinah chuan a kianga lung tete chu a chhar a amal malin bel ah a thlak a thlâk a tin tui chu a ko tlang a lo thleng chho va tuihâl reh raihin a in ta a

46

MUPUI LEH SIHAL THU

Mupui leh sihal hi rei tak an cheng dun a Ni khat chu sihal kal bo hlanin a note pakhat chu mupui chuan a lak sak a a bu lamah a thlawhpui ta a a bu awmna thing chu a sân em avangin si hal chuan phuba la theiin a ring lo va Sihal chuan a lo hâwnin a note chu a han dil a a lo phal lo va Chu veleh meichher a chhi ta lawk a thing chu a hâl ta hluah mai a Mupui chuan a note tân leh ama tân rêng pawh hlauhawm a ti ta a sihal notê a puiin thalmemngai zeta a dîl laia a phal loh kha a hlauh avângin a pe kir leh ta a

47

MIHRING LEH KEI MI THU

Mihrıng leh keı mı hı an lo ınhmêlhrıat a chaw an eı dûn ta a Thlasık khaw vawh laı tak a nih avângın mıhrıng chuan a kutte chu a ka bulah a dah a a chhêm a chhêm a Keı mı chuan, 'Eng atân nge kha ı chhem le? a tı a Mıhrıng chuan Ka kut a vawt êm a ka chhem lum a nı a tı a Nakın lawkah chuan chaw sa tak hı an hmaah an rawn hluı ta a mıhrıng chuan thlêng chu a ka bulah a chawı kâng ta a a chhêm leh ta a "Kha eng tızıa nge nı ta le? keı mı chuan a tı a. A chaw hı sa êm a ka chhem daı 'a nı" a tı a A nıh leh tûn atang hıan ınthıan tawh suh ang thıl vawt chhema thıl lum chhêm leh bawk mı hı engah mah ka hmang lo ve keı-mı chuan a tı ta a.

48

CHAICHIM LEH CHUNGU THU

Nı khat chu chaıchîm hıan chungu hı thıan atân a sâwm hlauh maı a an zın dûn ta a. Chung u chuan a thıanpa chu hmangaıh åwm takın hlauhawm ata vên hım tum nı âwm tak hıan chaı chîm ke hma lam pakhat chu a bawp khıng khat nên a thlun zawm a thu lo deuh chu chutıang chuan khawmualah an kal a Nakın lawkah tuı an va thleng a chungu chuan chaıchîm chu hlau lo tûrın a hrılh a tuı chu a hleuhpuı ta a Luı laı an thleng hman chauh va chungu chuan a lı luh ta vut maı a chaıchîm tâl chuan tuı a tıche a, chu chu mu arlaın a lo hmu a a zuk thâm a chaıchîm chu a thlawhpuı ta a a hnuaıah chuan chungu kha a ınkhaı ve ta nawlh nawlh maı a

49

ZAWHTE LEH CHAICHIM

Zawhte pakhat hı a lo tar a tûn hmı angın chaıchımte a man theı tawh lo va engtınnge a man leh theıh ang tın a ınngaıhtuah a Chı chımten ıp emaw mı tıh loh leh zawhte thih emı v tal mı ruatın an lo kal hnaı ngam mahın ı th beı seun a ke hnung lamın thıng filhwrh ı ınknaı a Chaıchım pıtar pakhat hıan hla tak ıtangın a thlır vang vang a a thıan hnenah Ip hı kı dam chhûng hıan ka hmu tım fe tawh a zawhte lu ın arna ıp rêng ka hmu ngaı lo ve a tı ı A thıan chuan I peıh chın ınkhaı rong maı rawh kı pı buhpâwl ınhnawhpuar pawh nı la ı man phâk turah rêng chuan ka awm hleı lawng e a tı a

50

CHAICHIM RŌREL INKHAWM THU

Hmân laıın chaıchımte hı zawhtean ı tırethei em em a a tıhbona ngaıhtuah tûrın chaıchımte chuan ınkhâwm an rawt a Thıl tam tak an han ruat thın a mahse an duh lo zel a Nıkınah chuan chaıchîm patîr hı ı tho va tûn hnuah thawm an hrıata an bıhrûk hman zelna tuan dâr thınrık awrh tîr a rawt a A thıl rawt chu tha an tıtlâng em em a kut an beng dar dar maı a Tın chaıchım tar ngawı renga lo thu hı a lo dıng ve thung a an thıl rawt chu hmantlakın thı a tı hle a Nımah sela thu tawı te A tu benn nge zawhte chu dâr awrhtîr ang ?" tın a zâwt tlat maı a A ngaıhnı rêng an hre ta hlawm lo a nı

51

SIHAL LEH SAKEIBAKNEI THU

Sihal pakhat hian sakeibaknei hi a la hmu ngai hauh lo va Vawi khat chu a tâwk ta phut mai a hlauvin a thi thelh a Vawi khat a tâwk leh a chu mi tum chuan hlau teh mah se a inthup thei hrâm a A tawh vawi thumnaah chuan a lo huai ta hle a a pan a ungtinnge a awm tih a zâwt ta hial a

52

SAKEIBAKNEI LEH SABENGTUNG LEH SIHAL RAMCHHUAK THU

Sakeibaknei leh sabengtung leh sihal hi an ramchhuak za a an hlawhtling êm êm a an sa pâl zawh chuan hlim taka chaw ei an tum a A sa sehte chu sem tûrin sakeibaknei chuan sabeng tung a tîr a Sabengtung chuan inang thliahin a han chhep a a thiante chu an duh thlang tûrin a tîr a Sakeibaknei chuan thinrimin a lungawi ta lo va sabengtung chu a seh hlum ta a Tin sihal chu a semtîr ve leh a ani chuan sa zawng zawng chu a dah khâwm vek a tê tak tê chauh ama tân a dah hrang ta a Sakeibaknei chuan Thiana sem dân i va thiam êm ve le tu'nnge zirtîr che ? a ti a Sabengtung awm dân ka hmuh khân zirtîr leh chuan ka ngai hlei nêm sihal chuan a ti ta a

53

SAKEIBAKNEI DAMLO THU

Sakeibaknei pakhat hi a tar chhia-tha zo tawh a, sa pawh a seh thei tawh lo va pûkah a mu a na êm êmin a insawi a Chu thu chu ram-

sa zîngah a lo darh thuai a sakeibaknei damlo chuan khawngaih a hlawh ta hle a a mal malin ramsate chuan an rawn kan a Chutichuan awl takin pûk chhûngah ngei chuan a lo seh ta nghauh nghauh mai a a inei thau ta kûng mai a Nakin ah chuan sihalin a damlo chu a ringhlel ta a a chanchin zâwt thlithlai tûrin a lo kal a hla deuh atang hian chu sa ropui tak chu engtinnge a awm tih a zâwt a Sakeibaknei chuan 'Thian tha ber nang i ni maw ? Engatinnge mi hlat taka i awm le ? Lo kal ta che thian duh tak he sakeibaknei khaw ngaihthlâk rei lo tê chauh dam tawh tûra beng hriatah hian thlamuanna hu han sawi ta che a ti a 'Mal ka sâwm ang che maw ? Ka awm rei thei dâwn âwm lo ve mi ngaidam teh khai i pûkah hian hniak a lût hnem hle a mahse a lo chhuak leh lam pakhat mah a awm lo hi ka hmuh in a dik tak zawngin ka awm a nuam lo rûm mai a ni " sihal chuan a ti a

54

NULA LEH BAWNGHNUTE BEL THU

Nula pakhat hi bâwnghnute bêl chhîpchhuana a kal pah hian a lo inngaihtuah ta a He bâwng hnute man tangka hian ka artui khâwlsa kha za thum ka tlin ang a chûng artuite chuan a tlêm berah pawh âr notê zahnih leh sawmnga a lo keu ang a Tin âr notê chu â- a lo to huna' dâwrpuia zawrh tâwk chauh a lo ni ang a tichuan kum thar ah chuan kawrfual thar leina ka nei lo thei lo vang Chu kawr ha chuan dâwrpuiah ka kal ang a t'angvâl tinin mi kawm bîk teh an tum ang a mahse ka duh lo vang a ka hawisan zêl ang a ti niru

a A thil ngaihtuah chu a hlim khawp mai a a bel chhipchhuan pawh chu a lo hre chang ta lo va a tla ta a a inngaihtuah hlimna zawng zawngte kha a reh ta vek mai a ni

55

HMEITHAI LEH ARPUI THU

Hmeithai pakhat hian arpui a nei a chu âr chu tûk tin hian pakhatin a tui thin a A han ngaihtuah a Ka ar hi a chaw let hnih ka pêk chuah ni tin vawi hnih a tui ang a ti nlru a Tichuan a ruat ang chuan a han ti a arpui chu a lo thau ta kâlh mai a mahse a tui ta hlek lo va

56

VATAWK RANGKACHAKA TUI THU

Mi pakhat hian vatawk — ni tina rangkachaka tui thin hi a nei a Chuti pheuh pheuhva khâta rangkachak hmuh chu tam zo sa lo chuan rang kachak zawng zawng chu vawi khata lâk vek tumin vatâwk chu a talh a A han sah phel chuan va tâwk dang ang chauh a lo ni a

57

TLANG HNATHAWK THU

Hmân laiin tlâng pakhatah hian thil ri thûm chur chur hi an hre thîn a Hna a thawk ve a ni e an ti a A thawhchhuah en tûr chuan khaw hnaia mite pawh mipui tam tak an pung khâwm a Rei fe an nghah hnu leh mi fing deuhten thil mak tak tûra an ruat lai chuan chaichîm tê hi a lo chhuak ta hlel mai a

58

SAKAWRPU LEH SAKAWR THU

Sakawrpu pakhat hian sakawr chaw tûra a neituten an pêk chu a rûk sak a a hralh thîn a sakawr chu ngun taka khuihin a chûl hoh hoh nilêng roh si thîn. a Sakawr chuan Nalh takin awm sela mi tih tak tak meuh chuan, mi khuih lo deuh la chaw tam deuh mi pe ta che" a ti ta mai a.

59

UI SATHIAM TAR THU

Ui sathiam a chak laia ui tha em em ni thîn a a pu tâna lo lama thil thi tih sak thintu hi a upat avângin a lo chau ta a Ni khat chu sanghal an pêl a ui chuan a bengah a pet tlat a nimahsela a hain a tuar ta lo va sanghal chu a chhuah ta a a tlân ta daih a Chutichuan sa pêltu chuan a rawn hau ta hrep mai a Nimahsela ui chau tak chuan I chhiahhlawh tar hi zuah lul ta che ka tih duh loh vâng a ni lo ve ka chaknain a tlin ta lo a ni e. Tûna ka awm dân avânga min hauh ai chuan ka awm dân hlui kha hre reng zâwk ta che " a ti ta a.

60

SAKAWR LEH SABENGTUNG THUAM PHUR THU

Mi pakhat hian sakawr leh sabengtung a nei a a zin kawngahte hian phur zawng zawng chu sabengtung phurhtirin sakawr chu ruakin a kaltir thin a Sabengtung chu a damsam lo va

ni khat chu a phur chhâwk then tûrin sakawr chu a sâwm a A then hi mi chhâwk duh la chuan ka dam leh thuai ang a mi chhâwk duh loh erawh chuan ka phur hian mi uai hlum mai ang a ti a Sakawr chuan sabengtung chu kal zêl tûr leh chu tiang phunnawina a hnêna sawi mai mai lo tûrin a tîr a tin sabengtung chu ngawi rengin a kal chhur chhur zel a Nakin lawkah chuan a sawi lâwk tawh angin a phur rit chuan a uai thlu a a thi ta a Chuti chuan an pu chu a lo kal a sabeng tung thuam phurh chu a rawn phelh a sabengtung ruang nen chuan sakawr chu a phurhtîr ta a Sakawr chuan inchhir tak mai hian Ka ngilneih loh vang a ni Phur thenkhat kha ka phur duh lo va tûnah phur zawng zawnga sa ruang la belhchhah ka phur dâwn ta a nih hi a ti a

61

SUMDAWNGTU SABENGTUNG THU

Sumdâwngtu pakhat hi tuipui kamah chi lei tûrin a kal a A haw kawngah chuan luitê kân tûr a awm a a sabengtung chu chutah chuan a tlu palh ta hlauh mai a A chi phurh chu tuiin a tihtui avângin a han thawh leh chuan a phur chu a zâng ta êm êm a Sumdâwngtu chu a kîr leh a bâwmrângte chu chi bawkin a hmu aia tam zâwk mahin a tikhat leh a Luitê an lo thlen leh chuan sabengtung chu a tlu lui a a phur chu a lo zâng leh ta êm êm a ka duh ang tak ka hmu ti ni âwm takin a hrâm vel nghur nghur a Sum dâwngtu chuan a thil tih dân chu a lo hre chhuak ta a Tuipui kamah chuan sabengtung chu a hruai leh a chi lei ain âwmpâwng rah (sponge)

a lei ta zâwk a Tin sabengtung chuan lui a va thlen chuan a hma ang bawk tûr emaw tiin a han tlu leh vei a nimahsela âwmpâwngte chu tuiin a tipâwr ta a a phur chu a lo purg ta thûr mai a A rem hriat vervek tak chu ami chungah a lo tla a phur hnih phur a lo tling ta a

62

BERAMPU LEH CHINGHNE THU

Vawi khat chu chinghnei in berâm rual hi seh tum niah lovin a zui i zui a A tîrah chuan berâmpuin a chetzia chu ngun takin a enthla a Tin chinghnia chuan ni tin beramte chu pâwl ve sin seh a tum hauh loh avângin berampu chuan berâmte râl ang pawh ni lovin beram rual veng tu ang zâwkin a lo en ta a Vawi khat chu be râmpu chu khawpuiah a kal a lo tûl ta a be râmte chu chinghne kutah a hnutchhiah ta mai a Chinghnia chuan a tan a remchang hun chu a hmuhin berâmte chu a bei a a tam zâwk a ti hlum ta a Berampu chuan a lo hawnin a berâm rualte chu an lo thâwl ta hawk tih a hmuh chuan 'Hremna dik ka tuar a ni engatinge ka berâmte chu chinghne kuta ka dah mai teh reng le ? a ti a

63

SAKEIBEKNEI LEH SABENGTUNG LEH SIHAL THU

Sihal leh Sabengtung hi inveng tawn zâl tûra inthurualin an ramchhuak dûn a Thui an la kal hmain sakeibaknei an tâwk ta a Sihal chuan a thlaphârawmzia a hmuhin sakeibaknei chu a han hnaih a a nunna atân engmah hlauhawm a awm

dâwn loh chuan sabengtung chu manpui a tiam a "Engmah ka tih lo vang che" tia a hrilh veleh chuan sihal chuan sabengtung chu khuarkhurumah a hruai a a titla ta a Sakeibaknei chuan sabeng tung chu man sa a ni tih a hmuhin sihal chu a seh hmasa ta a tin sabengtung chu muangchângin a bei leh ta zâwk a

64
ZUKCHAL DAMLO THU

Zukchal damlo hi a chenna mual sirah a bawk a A thiante chu a dam loh chanchin rawn zâwt tûrin an lo kal duah duah thin a Sa tin chuan zukchal ei tûr hnimte chu an eipui zel a tichuan zukchal chu a dam loh avâng ni lovin a chaw tlâkchham vângin a thi ta a

65
KELNO LEH CHINGHNIA

Kêlno pakhat hi in te tak tê chungah a lâwn a a hnuaiah chuan chinghnia a zuk hmu a a thiam tâwpin a zuk hau hrep mai a Chinghnia chu a dâk chho va Chapopa innghaihhluin mi tham lo ma ta che hêng i tawng tha lo hi nangmah atanga lo chhuak ni lovin i awm hmun a vêng hmtu che atanga lo chhuak a ni' a ti a.

66
MEIHAWL RAWHTU LEH PUAN SU MI THU

Meihawl rawhtu pakhat hian a in chhûngah meihawl a rawh thin a Vawi khat chu puan su mi hi a tâwk a an in enkawl man a lo tlem deuh ang tin chu mi chu a hnena awm tûrin a sâwm a Nimahsela puan su mi chuan Ka puan sûk

vâr apiang i meihriwlin a tidum leh thuai âwm si a tiin a sâwmna chu a hnial ta a

67

VATAWK LEH CHOAK THU

Choâk pakhat hian vatâwk hi a va hmu a a hmul mawi tak angte chu neih ve a duh ta êm êm mai a A rawng vâr hlirh mai chu a tui hleuh naa a inbual thin avânga lo awm nia ringin choâk chu a chaw zawn thinna hmunte chu kalsanin dil ah a cheng tan ta a Ning dirh khawp pawhin a hmulte chu han sil teh thin mah sela a rawng chu a tidanglam thei chuang lo awzawng lo va riltâmin a thi ta thuai mai a

68

MI FIR THU

Mi fîr tak pakhat hian a neih zawng zawng hralhin rangkachak tlang khat a lei a chu chu bang bulah hian a phum tlat a Ni tin a en turin a kal thin a nimahsela a chhiahhlawh pakhatin a lo enthla ru a a rangkachak phum chu a hre chhuak a a ru ta a Mi fir chuan a va en leh chuan a phûmna kua chu a lo ruak ta reng mai a chutichuan a inchûl thur tan ta a A thenawm pain lungngaihin a bûk thlu tih a hmuhin leh a lungngaih chhan a lo hriat chu in a hnenah Chuti êm chuan lungngai ma ta che lungtum va la la a kuaah chuan dah la rangkachak la awm angin ngaihtuah ta che I tân thuhmun reng a ni alâwm rangkachak a awm lai pawh khan i hmang chuang si lo va nei lo nen thuhmun reng i ni alâwm " a ti a

69

RUKRUHO LEH ARPA THU

Rûkruho englo ru tûrin in pakhatah hian an va lût a engmah dang rûk tlâk an hmuh loh avâng in arpa chauh an ru ta a An talh dâwn lai chuan arpa chuan mihring tâna a tangkaizia a khuang in mite a hun taka hna thawk tûra a kaihthawh thin thute sawiin a nunna zuah tûrin a dîl a "Nang mi sual chu mi avâng chuan alâwm kan thah dâwn che ni mite i tiharh a rûk kan rûk theih loh ni anni chuan an ti ta hlauh mai a

70

CHUNGU PAHNIH THU

Ni a lo pui a dilte a lo kang deuh vek tawh a chutih lai chuan chungu pahnih hi tui zawng tûrin an kal chhuak a Tuichhunchhuah thûk tak an va thleng a a kotlânga thuin kan zuang thla ang nge thla lo vang tiin an inrâwn a Pakhat chuan zuan thlâk lam chu tha a ti a tui te lah chu a tamin a tlin bawk si a, engmah buaina a awm si lo va tiin A pakhat chuan Chûng zawng a ni thei a mahse he tui pawn hi lo kang ve ta sela eng tiange maw kan chhuah leh hleih ang le ? a ti a

71

UI LEH RUAI THU

Mi pakhat hian ruai theh a tum a a thiante a sâwm khâwm laiin a uiin ui dang a thiante chu sâwma hlimpui ve hun nian a hria a A sâwm ta ngin a, ui khual chu chaw chhum inah a rawn hruai

lêt a. Ani chuan, "Hetiang hi a khât hle si a chawlhkâr khat lai puar tûrin ka ei theuh teh ang," a ti nîru a. Nimahsela chutiang ngaihtuaha a din lai chuan chaw chhûmtuin chu ui khual ei tûr lam beiseia thlir reng chu a hmu a. zawi țein a hnung lamah a veh ru them them a. a bawp khing hmihah a chelh lawk a. tukverhah a theh chhuak ta dâwr dâwr mai a. Ui chu kawtthlerah a beleuh thla ta tuar tuar mai a. A beleuh chuan kawtthlêra ui dangte a ko pung teuh va. chûngte chuan tuai theh chu a nuam em tih an rawn zâwt a. Ani chuan, "A dik chauhvin zu ka in hnem em a, eng mah hriat pawh ka nei ta lo ve. Engtinnge chu in ata ka kal chhuah tâk pawh ka hre meuh lo" a ti a.

72
CHINGHNIA LEH KEL

Chinghnia hian khâm pang a lâwn theih loh naa kêl tlâ hi a va hmu a. lum hlauhawm lohna hmun khâm hnuaia lo chhuk thla tûrin a thlêm a. "Chu lo rêngah pawh. Heta hlobet hi a tui zâwk asin," a ti a. Kel chuan, "Awih loh tûr a nih chu ka ei tûr ngaihtuah pawh i ni lo va, keimah mi eina i ngaihtuah a nih chu," a tihsan ta mai a.

73
CHINGHNIA LEH SIHAL LEH HAUHUK THU

Chinghnia pakhat hian Sihal rûkruah a puh a. an thubuai remtu atân chuan Hauhûk hi an ruat a. Sihal chu, "Ka ru lo," tin a tang tlat a. An pahnilna thu a ngaihthlâk zawh chuan Hau-

hûk chuan ṫietiang hian a rel ta a Chinghne hnênah chuan 'Keia ngaih chuan i thil hlohva i insawi hi i hloh lo a ni' Tin Sihal lam a hawi a, "Nang pawh thil rua an puh che hi ruk zawng i ru ngei tak a ni a ti a Tin an thu rêl chu an han bâng a vânṫlang zînga hmingchhe tak ve ve chuan an tin ta a

74
SIHAL MEI BUL THU

Sihal hi a meian thangah a ṫiwk a a mei chu tâl chhumin lâwm takin a chhuak ta a Chu mi hnu lawkah chuan a mei tâl chhum taka ai chuan thi ta zâwk sela a duh hial a Nimahsela chu thil tha lo tak chu tha anga neih tumin Sihal dangte a ko khâwm chiam a mei neih a fel loh leh a hnawksakziate entîr nân thu sei fe a sawi a Ka mei ka tan bulh hnu ang reng reng hian tun hma in ka la hlim ngai lo a ti a An zingah chuan Sihal rûkhmang tar tawh tak thanga lo âwk ve nek tawha chhuak leh hrâm fing tak hi a awm a chu chuan I mei neih loh chu remchânpuina tak tak i nei a ni âwm a keini pawh hetiangin awm ta hlauh ila remchanpuina chu kan nei ve mai bawk ang chu a ti a.

75
MUPUI LEH THAL THU

Mupui pakhat hi sazupui lâk tumin lung pui chungah a va fu vûng mai a Chutia a fu chu thal kâp min a va hmu a a han tin rân rân a thihpui khawp hial tûrin a han kap hliam ta a Mupui chuan a ir-âwma thal bur reng chu a n en

zawk a, chu thalah chuan ama hmul vêk mvuah in a zuk hmu a a nilruin Ka hmul ngeia chei thalin mi kâphlum a ni a ka tan lungngaih thuah hmih a thleng zuk nia le a ti ta roh va

76
CHINGHNIA BERAM VUNA INTHUAM THU

Chinghne pakhat hi berâm vuna intuamin berâm rual zingah a tel ve thin a Chutiang chuan arûkin berâm tam tak a seh a Nimahsela zan khat chu berâm zingah chuan huangah an khâr hnan a Tin berâmpu chu ei atâna berâm talh âwm deuh zawngin a lo lût a chinghnia chu berâm emaw tiin a man a a talh ta mai a Chu tichuan chu chinghnia chu mi dangte tihhlum a tumna lamah amah a boral ta zâwk a ni

77
THO LEH KHAWIZU BEL THU

Khawizu awmna bel hi a tlu bua a chu chu thovin an hmuhin an it ta em em a khawizu chu an va dai a an ei ta ten ten a An ei puar hnu chuan an han thlâwk dâwn a khawizu banah chuan an ke chu a tâng a an thlâwk bo leh thei ta awzâwng lo mai a Chutichuan an inhâkhlum zo ta a an duhâm man chu an hmu ta a ni

78
KHUALZINTE LEH SAVAWM THU

Mi pakhnih hi an zin dûn a an kalna tûr chu um reh tak a ni a chutichuan 'Hlauhawm eng awh lo tâwk ila inpuih zelah aw tiin an intiam

a Thun pawh an la kal hmaun ngaw atang chuan savawm lianpui an lam pan chuan a lo tlân ta a Pakhat chu mi tuan tha leh inthazo tak a ni a thing lêrah a lâwn a pakhat erawh chu hmaia lei siin a tlu ta rawk mai a Savawm chuan a rawn hnîm a nimahsela ani chu thaw lo leh chechâng hlek lovin a mu hle hle mai a Chutichuan savawm chuan a thi-ah a ruat a engmah tih lovin ngawah chuan a kîrsan leh ta a Chutia savawm a kal hnu chuan thinga lâwn a thianpa kha a lo kal a nui chung hian Savawm khân engnge a hrilh che le ? I beng bulah a hmui pawh a zuk dah kha le a ti a Eng dang sawi lo ve nang mah anga mi sual leh dawizep te hi tûn hnuah chuan thiana siam tawh lo tûrin mi hrilh mai a ni e a tihsan ta mai a

79

SATEL LEH MUPUI THU

Satel pakhat hian a awm dan leia bawh fo mai chu a ning ta em em mai a a vel ram hmuhte duh in Sava engpawhin khawvel en tûra mi hlawhpui theih chuan lunghlu tam tak inphûmna hmun ka hriatte chu lâwmmanah ka pe ang tiin a tiam a Chutichuan mupui hian a duh ang takin a thlawh pui a a thlawh zawh chuan lawmman chu a han dîl a nimahsela satel chuan a thutiam chu a lo hlen thei awzâwng lo va Chu chu mupui chuan a hriat chuan a pangti nem lai chu a tinin a thâm a a phuba a la ta a Satel chuan a thih dâwn ruai chuan 'Hetia awm hi ka phu tâwk a ni rêng e kei lei chung pawha har taka vâk thei tâwk

tâwk chauhvun thlawhna thila te leh chhum te kl i eng atân nge k a hman ren ang ? a i ta a

80

SAKI IBAKNI I RAM THU

Hmân l uin r am ten Sakeibakn i hi lal atân an thlang a lal thi l h fel t il m i m a A t rel chhun chuan ch a l t t leh hi nul a mi h khawmna i sram t nunge h n w n taka an awmho the hm t ur l l a i t nân thu ai rawl a up m Aw thu i n chu ka s a lmu chak l n a t th tête p wh l l p i l a t a a m a a ti

81

MIPA NAUPANGTE LEH CHUNGTE THU

Mipa nau an pa te hai thu i n hian chu u hi nuamsapah an n a ni t m t l deng hlum a Nakin dei hv ah chuan chungu pi khat chu tui chungah a lo dâk chhuak a nau pangte chu bâng tûrin a han thlem a Nangni n nuamsapa innaih hi kei tan zawng thihna e tun

82

SIHAI LEH NGHALCHANG THU

Nghalchang pakh it hian [illegible] thingah hian a ngho a tât hriam hoh hoh va Chatih lai tak chuan sihal a lo kal a Hmêlma hmuh phâkah an awm e tih pawh ni chuang hlei lo engti tiha lo ng

ring lâwk i ni nge? tiin a zâwt a Nghalchang chuan 'Hmêlma zawng an ṭha hle pawh a ni thei e thiana nimahsela hun âwl kan neih laiin kan hriamhreite kan chei tûr a ni hlauhawm lo thlen hunah zawng thil dang tih ṭûr kan nei dâwn ang asin ' a ti a

83

CHUNGU PAHNIH THU

Chungu pahnih hi an awm a pakhat chu dil thûk takah a chêng thîn a Pakhat erawh chu kalkawng tuihâwk tling khâwm mai maiah te hian a awm thîn a Dîla chungû chuan a thian chu a sawi hlauh va a hnêna awm ve tûrin a sâwm a Muanawm i tiin chaw ei tûr pawh tam tak i hmu zâwk ang' tiin Nimahsela ani chuan chu hmun a lo awm than tawhna atanga insawn chu a duh loh avângin a hnial a Chu mi hnu rei lo têah chuan tawlailîr rit zetin chu kawng chu a ṭawn zawh a chungû chu a chilh hlum ta der mai a

84

SIHAL LEH THINGKITTU THU

Sihal pakhat ûm hah hnêp chau tak hian ramhnuaiah mi pakhat a va hmu a uiin a rawn tlân pelh hma lohva ina awmtîra humhim tûrin a dîl ta a Chu mi chuan a remti a Sihal chu in kilah a khuh ta tlat a Sapêltute chu an lo kal ve thuai a chu mi chuan Sihal chu a lo hmuh leh hmuh loh an zâwt a Ani chuan "Hmu lo, ka hmu hauh lo mai a ti a chuti chung chuan Si

hal bihrûkna hmun chu a kâwk reng a Nimah sela sapêltute chuan an ngaithiam lo va an Uite chu an kalpui leh ta thuai a An kal hnu chuan Sihal chu a lo chhuak a a relhru mai dâwn a in neitupa chuan chutiang rin awmna avanga a nun humhimtute lawmthu hrilh lova a kal chu a dân rêng em ni tih a zâwt a Tin Sihal chuan chu mi chet dân chu a lo bih ru reng in engkim a lo hmu a I chunga ka tih turte chu ka hre hle asin I thiltih khân i thusawi kha lo rem ta hlauh sela chuan a phu tâwk lâwmthu ka hrilh ngei tui che a ni a ti a

85

SAKEIBAKNEI LEH NGHAPUI THU

Sakeibaknei pakhat hi tuipui kamah a zuk kal a tui chungah chuan Nghapui hi a lo dâk chhuak luauvin a hmu a Chutichuan ani khaw mual lama sa lal ber a ni si a tui lama lal ber nên chuan inzawmna siam ila a tha dâwn em e tih rilru puin inzawmna chu an lo siam ta a Nghapui pawh chuan rem a lo ti hle a an thu rual dûn ta a Chu mi hnu lawk chuan Sakeibak nei chu Tumpâng nen an lo insual dâwn ta a Sa keibaknei chuan Nghapui chu tanpui atân a sâwm a Nghapui chuan Khawmualah ka chhuak ve thei si lo va engtin mah puih ngaihna che ka hre lauh lo mai a ti a Sakeibaknei chuan vin tak n 'Bumhmang pa' a ti ta tuar mai a Ngha pui chuan, Thiana mi dem ma ta che tuipui lal berah mi siam si a khawmuala nunna mi pe phal otu chu dem zâwk ta che ' a ti ta a

86

BEL PAHNIH THU

Lei Bêl leh dâr Bêl hi lui kamah hian i in hûng i tuipui a lo fawn a a la ta daih mai a I ((Bel chu keh sawm hlauvin a awm a nuam lo hl(mai a nimahsela a thian dar Bel chuan K i veng zêl ang che tun a tawng thlamuan Ani chuan I hlat theih tawpa hlaah awm r iwh n ing mah hi a ni ka hlauh ber che ni tuizang khu ih vin ka lamah a rawn hnâwl che em iw kei i l ima min rawn hnawlin (in iw a tuartu tûr chu k i ni zel tih ka hre chiang si a a ti a

87

SAKEIBAKNEI LEH CHAICHIM THU

Khaw lum em em ni hian Sakeib iknei hi pûkah a muhîl a Chaichîm te hi a luah a v ik kai a a lo harh ta a Sakeibaknei thinrim (hu in Chaichim chu a han en vel ruai a Chutih hi chuan Sihalin Sakeibaknei chu Chaichim tihhl iuh va a awm avangin a lo nuihzat a Sakeibaknei chuan Chaichîm hi ka hlau awzawng hlei nem a mi nêlna erawh chu ka hlau a ni a ti a

88

CHOAK LEH VAMUR THU

Choâk leh Vamûr hi an hmul rawng chung ah an lo inhmal ta vak mai a A tâwpah Choâk chuan, I hmul chu khaw lum lai atân chuan a tha ngawt alâwm le nimahsela ka hmul zawngin khaw vâwt ata mi vêng thin a ni a ti ta hlauh mai a

[library stamp]

89

PHENGLAWNG TUMTU LEH SANGHA THU

Vawi khat chu Sangha mantu pakhat hian, tuipui kamah lên pharh ngawt ila, Sanghate chu phênglâwng tum sak ila, Sanghate chu lênah an lo lâm lût ang tih rilru a lo pu a. Tichuan hla thlûk hran hrante a han tum ṭhîn a, engmah chu a sâwt ta hauh lo va. A tâwpah chuan a thinrimin phêng lâwng chu a paih daih a, a lên chu tuipuiah chuan a dêng ta a, sangha a hnûk chhuak ta ṭeuh mai a. Sanghate lên chhûnga an perh a hmuh chuan, "Aw rannung luhlulte u, phênglâwng ka tum laiin in lâm duh si lo va, tûnah hlim takin in lâm ta si a," a ti a.

90

SAZUK NO LEH A PUI THU

Vawi khat chu sazuk novin a pui chu achânga huai hle ṭhîn, eng tizia nge ui bauh a hriat apianga hlauva a tlân vak ṭhin tih a zâwt a. Zukpui chuan, "I sawi dik a ni, mahse ka hrilhfiah thiam lo a ni. Tûn hnuah engmahin mi tihlau tawh lo vang, tiin ka rilru ka siam fo ṭhîn a; nimahsela ui bauh ka hriat veleh hian thinlung ka nei lo va, ka tlân chak theihtâwpin ka tlân lo thei ṭhîn lo a ni," a ti a.

91

SAVAWM LEH SIHAL THU

Savawm chapo tak hi, "Rannung zawng zawng zîngah mihringte zah thei ber ka ni a, mitthi ruang pawh ka khawih ngai lo," tiin a uang a. Sihalin

chu chu a lo hria a nui chungin savawm hnenah chuan E a nungte ni lovin a thi ei tûr i ni alâwm a ti a

92

RORELNA INA VAMUR THU

Vamûrin thu remna in bangah hian bu a chhep a chutah chuan no pasarih a keu va A note sên thla la nei lote chu rûlin a dawlh ta vek mai a Vamûr chuan lungchhe takin a sun a 'Ka chung a va pik êm ! he inah hian mi tin an invêng tawn a kei erawh chuan mi sualna ka tuar bîk a nih hi a ti a

93

ZAWHTE LEH SAVATE THU

Zawhtê hian bâwm chhûnga savate hi an damlo tih a hriatin dâktor angin a inthuam a bâwm bulah chuan a va kal a Bâwm kawng khâr chu a va kik a damlo an awm leh awm loh a va zâwt a Damlo in awm chuan ka tidam ang che u ' tiin Anni chuan Dam e kan dam e khawngaih takin min kalsan la hetiang fo hian kan awm ang ' an lo tihsan ta hlauh mai a

94

KEL LEH GREP HRUI THU

Kêl pakhat hian a kal pahin grêp hrui hnah no hi a pet a grêp hrui chuan Engatinge ka hnah i peh le ? Engtikah emaw inthawina sa tûr tûra an hrual hunah che chuan i chunga leih tûr uain ka la tum ngei ang maw le ! a ti ta a

95

SAZUPUITE LEH CHUNGUTE THU

Thlıpuı nasa tak a lo tleh a thıngte a rawn nuaı sul sul a Chutıh laı chuan huan pakhata Sazupuıte chu an lo thlaphâng em em a â ta ang maıın hmun tınah an tlân ruaı maı a hmun muang zawn an tum a Thuı pawh an kal hmaın luıtêın a dang ta a An beı a dawng hle maı a hlau reng renga khawsak aı chuan engpawh lo nı rawh se tıın tuıah zuan luh chu an tum ta a Nımahsela chuta Chungû lo bawkte chuan an lo kal hnaıh chu hlauvın tuıah chuan an zuang thla a an hlauh em avângın lı mawng thlengın an lût a Chûng chu sazupuı tar fing takın a lo hmuh chuan a thıante hnenah chuan Ngawı teh u ın tıh tûr kha fımkhur rawh u henga hı keımı ang bawka rannung dang an awm e keımahnı chauh hı hlauh neıa hrehawm tı berah ınngaı suh ang u a tı a

96

ARAWNPA LEH KANGHLAI THU

Arâwnpa leh Kânghlaı hı hmun pakhatah an ıntâwk hlauh va Arâwnpa chuan a chang a dın a a chang mawı takte chu a pho lang a Kâng hlaı chu a hmusıt ta deuh va Chutah Kânghlaı chuan hmul thate hıan mı a tıhthat theıh chuan Arâwnpa te hı sava nalh an nı a nımahsela chhûm chunga thlawh theıh chu leı chunga kal lıaı lıaı maı aı chuan hlu a tı zâwk tıh a sawı a

97

CHINGHNIA LEH BERAMPUIE THU

Berâmpu thenkhat hian Berâm sa zannaha an lo ei laun Chinghnia hi a va kal a dawhkân i thil awm chu a hmuhin Berâmpute chu a hmusit ti deuh va In thil tih lai kha ka tih ni sela chuan in au nasa âwm teh e a ti a

98

THIRDENG UI THU

Vawi khat chu Thirdeng pakhatin Uite a nei a a duh hle mai i ... u nu chuan a hna thawn chhûng chuan i Uite chu ui i takin a mu hle hi thin a mahsela Uite chu a pu chaw ei tûi i a k il in a tho zel a a mei a hem a i chaw chu beisei tak in a en reng thîn a Chutichuan ni khat chu Thirdeng chuan thinrimi hmel zetin Uitê chu uai g a hmuh a 'Ui thatchhe pa dolung chunga thir ka chher lai khân pawnchhe chungah i muhil i nimahseln chaw ei tura ka al hunin rang takin i tho va chaw pek ve i beisei a Hei hi hre reng rawh hnathawktute chauh ei tûi pêk an ni a ti a

99

THANGKAMTU LEH ARPA THU

Thangkamtu hian sava khawi ngam an nei hâwk thîn a chhûngte chu thang bulah sava dang thlêm pân an dah a chutilochuan man theih a i ni a lo va Vawi khat chu Thangkamtu pakhat hi chhawhmeh a neih loh lai takin a thianpain a rawn kan a; Thangkamtu chuan a Varung khawi ngam ... tah a tum a. Chu sava tê chuan thang a

kam leh hunah tawktirh tur awm lo chuan ang mah i âwk thei lo vang tih Thangkamtu chu a hrilhin ama nun chu a numhim ta a Arpa tu nalh zet hi t ilh itan chu in an ti leh ta zâwk a Arpa tir chu in in talh d iwn tih a mhriatin a thih hlauh chuan khawvanm ti inngei kaitho vang tih Thangkamtu chu i z iw i Thangkamtu chuan

Chu chu a ni ngei m n num thsel mamawhna hun dân a hre lo i nih hi Hunte hmittir tum s iv a hmanlâk ni mah l k t th m l h kum ch iw kan ei tur t ni hawk si i ti t i mi n i

100

SABENG TUNG NINHLEI THU

Sabengtung pakhat hi in chung ah i las n i a tum talh talh a in chung chu a tip wp i t t In neitu chu a lâwn chho ve thu n a h m v iw hu p a a hnawt thin ta a l nimm ih p iwh Zawng hetianga ti hi i nuih val v ik kh i i ti a Mahni awm hmun hre lote hi z iwng hrilh tur an ni tCng a ni

101

SAKEIBAKNEI LEH CHINGHNIA

Chinghnmam huan chhung ti i Beramno laa a tlanpui lai chuan Sakeibaknei a tawk a ani chuan Berâmno chu a chhuh sak ta mai a Chinghni i chu Sakeibaknein a sa s h a lak sak âvâng chuan a han thinrim vak mai dâwn a nimahsela Sakei baknei chuan nui chungin Chuti chu Beramno chu nangma ta i thiante thilpek che a nih âwm chu i a tihsan mai a

102

ARSI NGAIHTUAHTU THU

Arsi ngaihtuahtu thiam tak hi zan khat chu arsi thlirin a lêng chhuak a Aw ka hnathawh hi chu a va ropui êm ! Keima chanchin leh mi dangte chanchin Arsiah ka hre thei vek a ni a mi chhiate lak chuan ka va chung bik tak em ! a ti a Chûng thlîra chutia a tawng lai tak chuan a letlingin dîlah a tla lût ta pâwrh a

103

CHAKAI PAHNIH THU

Chakai hian a note hnêhah Rannung fel lo leh hmantlâk loh nu engatinge hnung lam zâwnga i kal ni ? Inher la a dik zâwngin kal thuai rawh a ti a A notê chuan Han kal hmasa la a dân min zirtîr ta phawt che ka nu a ti ta then mai a

104

SANGAWNGSEI A THU

Vawi khat chu ram sain lên khâwmna an siam a, chutah chuan Zâwng hi chuta ram sa awm khâwm zawng zawng lâwm zâwng takin a lâm a Sanghâwngsei hian chutiang chawimawina chu hmuh ve mumngin a ding lawk a chûngho hmaah chuan a lâm ve ta mai a Nimahsela Zâwng ni lovin Sanghâwngsei a ni si a, Zâwng tih angte chu tih ve a tumna lamah mi nuihzabûr lek a ni ta a Ram sate thinrim chuan an awm khâwmna ata chhu an hnawtchhuak ta a.

105

CHINGHNE CHAPO THU

Vawı khat chu Chınghne hian tak hı a awm a Chınghne dangte aıa a len leh a chak zâwk êm avângın Sakeıbakneı tım an ko thın a Chu Chînghnıa chuan Sakeıbakneı ka nı tak tak emaw a lo tı rılru a Chınghnıate chu kalsanın Sakeıbak neı zıngah a cheng ve ta a Chutıchuan ama hrıat hlek lohvın mı nuıhzaburah a ınsıam ta maı a nı

106

ZUKPUI LEH SAKEIBAKNEI THU

Zukpuı hı sa peltuten an hnawt chêp ta hle tıhın a ınhumhım nan sakeıbakneı pûkah a tlân lût a Zukpuı chu hım taa a ınrın veleh chuan a hmuh loh sakeıbakneı chuan a bawh a a pawt sawm ta vek a Zukpuı chuan Hlauhawm pa khat tlânsanın fîmkhur lo takın hlauhawm dang ka va tawng leh a nıh hı a tı a

107

FAR THING LEH LENHLING THU

Fâr thıng sâng tak mar zet maı hıan a sânna chu chapopuıın a hnuaıa hnımte chu a hmusıt a an hnênah, 'He ngawa thıng mawı ber leh tha ber ka nıh hı nangnı lah chu leı hrûlah a lo kal apıangın rah hlum theıh maıın ın awm sı a tı a Lênhlîng chuan 'A nı nımahsela thıng kıt tu hreıpuı kenga a lo kal hunah zawng kan zînga a chhe ber nêna ınthlâk teh a nıa ı la châk ang nı a tı a

108

CHAKAI VAKCHUAK THU

Vawi khat chu Chakai hian tuipui kam a kal sait à phûllêngah a vâk a chutah chuan Sihalin a lo hmu a a ei ta mai a

109

KEITÊ LEH SIHAL THU

Keitê hian a ze tamzia leh mawizia a ngaih tuahin a uanpui hle a Sakeibaknei piwh chu tiang vun mawi a neih ve loh avangin a aia chung bikin a hre lo va Nimahsela Sihalin a rawn pui a amah leh amah a inngaihlu chu i dik lo deu i ni tih a hrilh ta a Rorelttu hian hmui tim in thatna a en lo va chhung lam rilru tha an en zawk thin a ni

110

MIHRING LEH MUPUI THU

Mi pakhat hian thanga Mupui âwk hi i vi hmu a a chhuah ta a Chu mi hmuah chuan Mu pui chuan mihring chu bang chim dâwn hnu ua i awm hi a hmu i a lam panin a thlâwk a a ung lo chhîpchhuan chu a zu lâk sak a Mihring chuan a ûm vak a Mupui chuan englo fun chu a thlauh leh ta a Tin mihring chu a kir leh i a awmna chung bang chu a lo chim ta vek a

111

CHOAK LEH BAWNGPUI THU

Bâwngpui hi mi zawng zawngin thil tha lam en an hman deuh thin avângin Choâk hian

a ftsîk êm em mai a. Khualzin thenkhat lo kal a hmu a, thing zar ah a thlâwk kai lawk a, á theih tâwpin Bâwngpui hriâmin a inlet ta khiah khiah mai a. Nimahsela khualzinte chuan an hai ta awzâwng lo va, an lo hre thuai mai a. Miten an nih loh pui nih an tum te hian anmahni an inti lolâm chauh a ni reng thin a ni.

112

SABENGTUNG LEH CHUNGUITE THU

Sabengtung thing phur hian Dil pâr a zet hi a kân a, a rah a tleu va, a tlu ta a. Dîla Chunguite chuan Sabengtung hrehawm tih zia chu an hriatin, Tui a hnuai a hlek ngaihin chuti hian chuan a phun a ni a, kei mi ui hian chen chhawk dâwn phei hi chu engtinnge a tih ang le? an ti a.

113

PHEIKHAWK SIAMTU DAKTORA INLEH THU

Pheikhawk siamtu hi a hnathawh ah a lo hlawh chham a, riltâmin a thi lek lek a. Chutichuan dâktor lemah a chang a, damdawi mak tak, thih na zawng zawng tihdamna an tih chu a zuar a. Nimahsela ni khat chu amah a lo dam lo ta a, chu mi khaw Bawrhsâp chuan dâktor der chu fiah tum in damdawi a fak hle thin chu thihna tûr nen a chawhpawlh der a intîr a tum a. Pheikhawk siamtu chuan in ngam ta lovin damdawi lam reng rêng engmah hre lo va mi dangten amah an rin na avânga nung chauh a ni tih a inpuang ta a. Bawrhsâp chuan An va â hlawm êm! An phei

khawk siamtu atân an duh lo chia an nunna atân an ring hle che a ni a a ti a

114

NGHALCHANG LEH SAKEIBAKNEI THU

Ni a lo pui a tuikhurte a lo kang a chutih lai chuan Sakeibaknei leh Nghalchang tuichhun chhuahah arualin an lo kal a in hmasak inchuh in an insual ta a An insual lai chuan sa hel ei mi sava te a thi hmasa ei tumin an lo thlâwk a chu chu an hmuhin Sakeibaknei leh Nghalchang chuan bân an rawt a 'Inthian nih hi hmêlmate chaw nih aiin a tha zâwk si a tiin an insual chu an bâng ta a

115

ZUKPUI MIT KHING DEL THU

Zukpui mit khing del hi tuipui kamah a tla thin a a him lehzual nân a mit del lam chu tui pui lam hawiin a vâr lam chuan khawmual lam a en vêl thîn a Chutianga inveng him em ema a inrin lai chuan mi pahnih ni hnih lai lo veh hlawhchham tawh hian lawng an la lawk a zawi têin an hnaih thla a an kâp ta a Zukpui thi tûr chuan, Nun a va harsa tak em ! engmah thil tha lo awma ka rin lohna lam atang pawhin ka thihna tûr a thleng ta a ni a' a ti a

116

BAWNG INA ZUKCHAL THU

Ui sathiamte ûm hah hnêp hnu Zukchal hian bâwng in kawngka inhawng a hmu a a lût a buh pâwlin a inkhuh ta a Bâwng chuan ngilnei takin

a tihte chu a lo hnial lo va Zukchal chuan Ka ti tha bawk awm emaw ? A remchân veleh chhuah leh var a nia ka tum a ti a Chhiahhlawhte chu an lo lûtin an chhuak leh thin a engmah an hmu lo va Chutichuan Bâwngpate chu a lâwm thu a hrilh tan ta a Mi tilâwm thei ber an la ni ang te a ti a Bâwng pakhat chuan Engmah dang ni lovin a hma lam apianga kal botir leh theihna che hi ka duh a ni nimahsela i ngaihtuah mang loh mi pakhat mit vir zet a la awm a ni a lo kal hlauh chuan engtin mah i nunna a boral lo thei lo vang a ti a

117

UI LEH SIHAL THU

Ui thenkhat hian Sakeibaknei vun an chhar a an pet thlêr vung mai a Sihal hi chu mi kawng ah chuan a lo kal a He sakeibaknei hi chu nung sela chuan a tinte hi in hate ai chuan i chak zâwk tih in hria ang le Ui hnenah chuan a ti a

118

SIHAL PUAR LUTUK THU

Sihal riltam thi lek lek hian thing kawrawnga berâmpute chawfûn dah hi a hmu hlauh va a lût a a ei ta teuh mai a A ei zawh chuan a lo puar ta êm a thing kuaah chuan a chhuak leh thei ta lo va Tin Sihal dang lo kalin eng tizia nge tih a rawn zâwt a Thil lo awmzia chu a hriatin 'Thiana i luh hma anga tê leh riltâma i awm hma chuan khatah khân i awm rih ang a tin awl tak in i chhuak leh mai ang chu a ti a

119

SANGHAWNGSEI LEH ARAB MI THU

Sanghawngsei khalhtuin a Sanghâwngsei phur rit zet phurhtirin kawng chhova kal ngei a duh kawng chhuka kal tih a zâwt a Sanghâwngsei chuan Engatinge mi zawh thlalêr thlingin kawng phei a awm ta lo em ni ? a ti a

120

SIHAL LEH ZAWNG THU

Hmân lain ram sate hi an a em em a an lal atân Zâwng an thlang a A lam ti a a thil thiam thenkhatte a entir chuan an lâwm em em a lal atâna siam ngawt mai loh chu engmah dang atân tâwkin an hre lo va Chutichuan hlullukhum in khumtîr a fing âwm taka lan a tum ta a Nimah mahsela Sihalin a thian ram saten a tika thil an tih chu a hmuhin a mangang a hun remchâng hma sa bera an thil thlan dik loh/na hriattir leh in Zâwng lal chu hiem a tum ta a Chu mi hnu lawkah chuan kâwnah thang sa hrang khat tawk tarhna hi a hmu a Zâwng chu a va hruih a ram palailênga chhar a nih avângin lalber ta tur a ni e tih a sawi a Zâwng chu lâk tumin rang zetin a kal a nimahsela tawktarh chu a khawih veleh thangah chuan a âwk ta a Sihal chu a hau ta a mi hal leh mi phiartu tin phuba lâkna tein a tihthaih a Nimahsela Sihal chu lawm takin a nui a a kal pahin "Lalberin thang pawh a hre lo va le" a ti a

121

SIHAL LEH HMAI KHUHNA

Sihal hi hmai khuhna zawrhna dâwrah a awm a, hmai khuhna pakhat chu a rap a A ngaih tuah vang vang a a tâwpah chuan "He mi hmêl chu a va tha tak em ! thluak a han awm lo tak chu a pawi mang e a" a ti ta mai a

122

SIH A ZUKCHAL THU

Sih-a Zukchal tui inin tuiah chuan a thla a hmu a amah chu a inngai ropuiin a ding hlek a Ki hreu pahnih mawi zet zet ka nei a ka taksa pêng thenkhatte hi hetiang chauh hi chuan mawi ve ni sela chuan tumah hnung lam ka chhawn lo tûr, nimahsela ka kete hian ka zuk en mai pawhin mi tizak thin a ni a ti a Chutiang ni ru a put lai tak chuan Sakeibaknei hrâm a hre ta phut a Phûlah chuan hmanhmawh takin chak zetin a tlân ta a Sakeibaknei chu a tlânsan daih a Ṭûl hi a va thleng a a ki chu thing tangah a tâng ta hlauh mai a Sakeibakneiin a rawn hnuh hlâk hma loh chuan a tâng ta tlat a Chutichuan i ki a ngaihhlut êm êmte kha a thihna chhan a o ni ta a ni

123

SAZUK LEH GREP HRUI THU

[illegible] hi sa pêltuten an ûm a grêp hrui buk [illegible] a biru a, Sa pêltute chuan an kal pelh [illegible] a tho va grêp hrui hnah chu a pet [illegible] sa pêltute chuan ri an hriatin

chu mi lam chu an hawı ta reng a ram sa then khat an bıru nun an rıng a thalın an han kâp a Sazuk chu an kâp hlum ta dêr maı a A thıh hma lawk chuan Ka ngılneıh loh avângın ka tuar a nıh hı hlauhawm hun laıa mın humtu grêp hruı kha ka pet lo theı ta sı lo va a tı a

124

THAL KAP MI LEH SAKEIBAKNEI THU

Thal kap mı hı ramah a vâk chhuak a Sakeıbaknei tıh chauh loh chu ram sa dang zawng zawng a tıtlân vek a Sakeıbaknei erawh chuan ınsualpuı atân a cho ta a Thal kâp mı chuan thal a han kâp a Sakeıbaknei hnênah chuan Heta hı ka tırhchhıah keıma n ka rawn beıh hunah che eng ang nge ka nıh dâwn tıh hrıattîr tûr chean a lo kal e a tı a Sakeıbaknei chu na tuar chung ın hlauvın a tlân a Sıhalın ıntıhuaı tûr leh han ınbeıh tırh phawta tlân maı lo tura a hrılh pawh chuan Sakeıbaknei chuan Nı lo vang he thal kâp mi hian hetıanga tırhchhıah hlauhawm a neıh chuan amah takın mı beıh chu engtınnge ka do zawh ang ?" a tı a

125

BERAMTE LEH THEIKELEK RAH THU

Nı khat chu Berâmpu hıan a Berâmte ram hnuaıah a hruaı a theıkelêk rah kûr tuar maı a hnuahın a hnuaı leıah chuan a kawr a phah sauh sauh va, thıngah chuan a lâwn a a kawr chung ah chuan theırah chu a sawi thla a Nımahsela Berâmte theıkelêk eı tûr hmanhmawh chuan Be-

râmpu kawr chu an tithler zo ta a Chutichuan an lâwm nachâng hriat lohna avâng chuan a hau ta a 'Mi dangte kawr siam nân sahmul in tum sak a nangmi châwmna ngaihsaktu che u kawr erawh chu in tihchhiat sak a tiin

126

NGHATE THU

Sangha mantu pakhat hian Nghatê hi a man a chu Nghatê chuan khawngaiha tuia theh lût leh tûrin a ngên a Eng vângin nge chutiang khawngaihna chu mi dîl ? tia a zawhin Nghatê chuan Tûnah zawng ka la tê êm a i hun tikhaw tlai tham ka la nih loh hi ka than leh hunah mi la man leh ang chu tiin a chhâng a Sangha mantu chuan Chu chu a ni thei e nimahsela kei zawng thil hriat chian loh beiseina avânga hriat chian sa thlauhthla thin mi â angte kha ka ni lo ve a ti a

127

CHHIMBUK LEH KHAUCHHER THU

Chhimbuk hi thingah a fu mu lup lup a khau chher bengchen avângin hmun reh a hmu thei lo va a hrâm chu a ning hle mai a Chhimbuk chuan ngawi reng tûrin a duh a mahse engmah a sâwt chuang lo va Tichuan Chhimbuk chuan tihder a tum ta a Khauchher hnênah chuan Men loh theih a nih si loh hi chuan ri ngaihnawm tak kianga men hi a nuam tehlh thin e i aw hi chu ting tang ri ri mawi ber ai pawhin a mawi lo bîk lo ve Saidawiûm khat uain thlum zet ka nei a i ngaih

tuah zâwng a nih chuan ı aw tıhthat nân tlêm chu ka lo pe ang che a tı a Khauchher chuan chutıa duhsaknate a lo hmuh chuan a lâwm khawp maı a rang takın a kat chho va tın Chhımbuk chuan a lo eı ta a Tıchuan a hmelmapa thıhna avâng chuan tûn hmaa a hmuh theıh ngaı loh hmun reh chu a lo hmu ta a nı

128

SA PELTU THU

Sa peltu pakhat hlauhawm awm loh laıa ın tıhuaı tak maı hıan thıng kıttu ramhnuaıa thıng lo kıt laı hı a va hmu a, Sakeıbaknei hnuhma emaw a nah hmun awmna emaw a hrıa em tıh a va zâwt a Anı chuan Hrıa e le chutıang chaıng pawh chu nı lovın Sakeıbaknei tak tak pawh ka hmuh tîr ang che chu a tı a Chutıchuan sa pêltu chu hlauvın a lo dâng zo ta a hmanhmawh zetın a kal bo ta a Sakeıbaknei nı lovın a hmaıh chauh chu a duh tâwk a nı tıh a tilang ta maı a

129

DAWR CHAPO THU

Dâwr leh Sıhal hı thlânmualah an kal dûn a Dâwr chuan a pı leh pu an dam laıa mı ropuı tak takte thlâna phûm an nı tın lungphunte chu a kâwk a Sıhal chuan, Heta ı pı leh pute hıan an hmalkalh theıh loh che avângın dâwt sawı nân hetiang hmun tha hı ı thlang theı ta a nıh hı le" a tihman maı a

130

NEGRO MI THU

Mı pakhat hıan Nëgro sal a leı a a vun hâng te chu bâl leh bawlhhlawh a neıtu hmasaın a eu kawl that loh avanga lo awm nıın a rıng a Chûng thılte chu rıng taka tıhreh theıh nıın a rıng a Chutıchuan mı dum khawngaıhthlâk tak chu tuı bâwma thlâk thu a pe a a sılfaına tûr sabawn leh nawhna leı nân tam fe a sêng a A bual tûrın an kal a an nâwtın an hru an hru a engmah a sâwt lo va Vawı tam fe ın bual hnu chuan an bual nıng ta hle ı Negro mı chuan a dam loh phah a a thıhpuı ta nghâl a

131

LONEITU LEH SIHAL THU

Loneıtu hıan Sıhalına \r tla laı a lâk thua avângın a chunga phuba lâk a tum a hruıkhau hı sahrıakah a chıah a Sıhal meıah a khaı a a hâl ta a Nımah,ela chu Sıhal chu Loneıtu chu tıang nun chhıatthlak taka sawısatu lovah chuan a tlân a a buhte chu le seng hun têp tawh an mîn veı nen Sıhal chuan a tıkâng ral ta vek a

132

BERAMPU SUMDAWNGTUA INLET THU

Berâmpu pakhat tuıpuı kama Berâmte vêng thîn hıan nıpuı khaw thian vawl vawl nı hian lung chunga thuın tuıpuı atanga thli fîm vâwt lo tleh chu a dawng a Berâmpu rılru chu a lo tho va

sumdâwngtu nih a châk ta a. Hmanhmawh takin a kal a a Berâm rual leh a neih zawng zawng hralh in lawng pakhat a lei a zin chhuah nân a buat saih a kuhvate a phurhtîr teuh va Asia ram lam panin a chhuak ta a Tuipuiah rei vak a la awm lo tihin thli na zetin a lo tleh a tuifâwn chu a nasa ta êm êm a, a lawng chu a pil mai ang tih hlauh thâwnawm takin a awm ta a A kuhvate kha lawng tizâng tûrin a paih chhuak a chu mi hnu chuan a lawng chu lungah a insu a a keh sawm ta vek mai a Amah chu harsa takin a inchhan dam hrâm a rethei tak leh engmah nei lovin a awm ta A Berâm leitu hnênah khân hnathawh tûr a dîl a ani chuan Berâm enkawltu atân hlawh faah a lo hmang ta a. A hmaa a thutna pângngai ah khân a han thu leh a tuipui chu mâm zûnin a awm a 'Aw mi bum tûrin thlêm dân i va thiam êm! Tuia tla leh tûrin ka vânduaina avâng khân ka pachhe luttuk a ni tin ka thil tawh khân eng ang pawh lo ni ila i rinawm lohzia hre tûrin mi tifing ta a m' a ti a

133

SABENGTUNG LEH CHINGHNIA

Vawi khat chu Sabengtung pakhat hian Ching hnia amah rawn ei tûma lo kal ni a hmu a a bai der ta a Chinghnia chuan a ke baina chhan chu a rawn zâwt a Sabengtung chuan, Pal ka kân zâwngin hling zum zet ka rap a mi phawi sak chuan ka lâwm hle ang, chu lovah pawh ka sa i ei hunah i hrawk a tina ang e," a ti a Chinghnia chuan hling chu a han zawng a nimahsela Sa bengtung chuan Chinghnia chu a kâah a khêng

vak a a hate chu a kheng thlu dual a a tlânsan ta a Chunghnia chuan Chawh tak rawh i thil tihhlum dân chauh hnain engatinge tihdam lam te ka han tum vena reng ni ? a ti ta a

134
RUL LEH KHUAI THU

Rûl pakhat hi Khuaiin a zûk fo mai a nâ a ti hle thîn a a hnawt bo thei si lo va chutichuan a lu chu tawlailîr kal lai ke hnuaiah a dah a tin Khuai leh Rûl chu an boral dûn ta a

135
TUIPUI SAVA THU

Vawi khat chu Tuipuisava hian Sangha han pui hi dawlh a tum a a dawlh zâwng chuan a hnawh hlum ta a Chu chu Mu arlain a zuk hmu a Chawh tak rawh khai chungleng savain tuipui ah chaw zawn ve tûr a ni hlei nêm a tihsan ta mai a

136
SAKEIBAKNEI TAR THU

Sakeibaknei pakhat hi a tar tawh êm êm a thih sualin a tâl a tâl a a thaw peih chang chang chauh a ni tawh a Chutih lai chuan ram sa tam tak tûn hmaa a kut lo tuar tawh thinte chuan phuba an rawn la a Nghalchang hi a lo kal a a ngho tha tak chuan kâwlphe ang maia rangin a phîn phei a, tin Bâwngpain a ki zum puiin a rawn tai a Chûng chu engmah hlauh tûr awm lovin a tithei tih Sabengtungin a hmu a ani pawh

chu a lo kal ve a Sakeibaknei hmaiah chuan a rawn khêng ve a Chutichuan chu sa hrâng tar thi tûr chuan heti hian a thu hnuhnûng ber chu a sawi a "Mi chak leh huaisente laka tuar mah hi a hrehawm vei nên hetianga sa tlâwm a siam tu tihmingchhe tingte tlawha awm hi chu vawi sângsâwm thih nawn aim a hrehawm zâwk e" a ti a ni

137

SABENGTUNG LEH KHAM THU

Sabengtung pakhat chu a pu hnên ata a tlân bo va kawng pênsanin khâm kotlângah ziah a kal a A pu chuan a meiah a man a a tla tûr chu vêngin a theihtâwpin a bei a Chu ran chuan a hma lama kal zêl chu a tum tâlh a Tichuan a pu chuan a bei rei peih ta lo va a chelh chu a thlah a Sabengtung chu khâmah chuan a tla hlum ta a A pu nên an inbeihnaah chuan hnehtu a ni a nimahsela hnehna chu ama nunna chânin a chang ta a ni

138

CHOAK LEH PARVATE THU

Choâk pakhatin Pârva an ina tha taka eng mah châk lova an awm a hmuhin a hmulte a hmawih vâr a a theihtâwpin Pârva an tumin an zingah a chêng ve ta a A ngawih chhûng zawng chuan Pârvate chuan an thlauhthla chuang lo va, tichuan engmah buaina a tâwk lo va A tâwpah erawh chuan a awm dân a theihnghilh a a hrâm ta mai a Chu miah chuan Pârvate chuan engnge

a nih an lo hre ta a an bei a an chaw eina hmun ata chu an khâwng chhuak ta a Choâk dangte pawh chuan a hmul rawng dan avâng chuan an lo hai a an lo hnawt bo ve leh ta bawk a chuti chuan a nih theih aia chuang liam nih tumtu chu a nih theih ang nih pawh an phal lo ta zêl a ni

139

MUPUI LEH SANGHAR LEH NGHALPUI THU

Sasaw thing sâng tak zidingah hian Mupuiin bu a chhep a Thing kûng kawrawngah chuan Sanghar a awm a a bul kawrawngah Nghalpui no nei a awm a Ni khat chu Mupui hnênah chuan Sanghar chu a vâk chho va Thenawmnu kan boral zet dâwn mai le ! Khu Nghalpui khuan thing zung hi a nawr a nawr ngawt mai si a i notête hi awlsam taka a man theih nân nawr thlûk a tum nun ka ring e a ti a Chu mi thu chuan Mupui chu a tihlau em em a Tin Sanghar chu a chhuk a thing bula Nghalpui chu a zuk tlawh a lungngai zet hmêl puin 'Vawiin chuan vahchhuah i tum lo vang chu maw ? a ti a Nghalpui chuan Engahnge ka tum loh vang ? a ti a Sanghar chuan 'Nangma thu le eng dang a ni law Khi laia Mupui khian a notête hnênah An pui kal chhuak ka hmuh veleh Sanghal notê khu in ei atân ka man ang e ' tia a sawi ka hre hlauh va, ka notête pawh a la nghâl thei mai ve bawk si a chibai in lama ka notête enkawl tûrin ka hâwng ta nge a ti a A hâwng ta ngei a tin zâna chaw zawng tûra kal chhuah a chhûna a kaw vênga awm reng a tum

a. Mupui leh Nghalpui chu anmahni leh anmah ni inhlauh tawn avânga khawiah mah tawl sawn ngam lovin a siam ta a Chutichuan anmahni leh an notête chu Sanghar leh an notête vervêkna avâng chuan nitâmin an thi ta vek mai a ni

140

VATAWKTE LEH KANGHLAITE THU

Buh hmunah hian Vatâwkte leh Kânghlai te hi an tlaza a Nakinah chuan buh neitute chu a chhiahhlawhte nên an lo kal a an tla lai chu an rawn phâwk ta a Vatâwk te chu ran sakhat elh ulh thau tak leh sa nt pui an nih avâng in an man hman ta vek a Kânghlaite erawh chu sava chêr leh thazâng tak an ni a, an thlâwk bo ta vek a

141

KEL LEH SABFNGTUNG THU

Kêl leh Sabengtung hi 'mi pakhatin a vulh dûn a; Sabengtung chu chaw tam zâwk a pêk thin avângin Kêl chu a chanpualah chuan a lungawi lo hle a Chutichuan a theihtâwpin Sabengtung chu lungawi lova siam ve a tum a An va tichhe êm êm che ve le ! Ni khat buh khâwl an hertir chia ni dangah phur'nt zet an phurhtir leh chia kei chu ni tin, ka damlo dêr ang a thâwkrim lovin ka chhâwlnder der mai tûr " a ti a, Sabengtung chuan a thu anga tih chu thâ a ti khawp mai a a damlo dêr a phuarkhurumah a tla ta a a insawh na hle a. A pu chuan daktor a ko va ani chuan Sabeng

tung tihdamna chu Kel thisenin a pem apiang thlawr ila chu chauh chu a ni tih a sawi a Ti chuan Kêl chu an that a Sabengtung chu an ti dam ta a

142

SATHARTE THU

Sathâr thenkhat Kelpu Kel rual zingah an tla ve a Kêlpu chuan a khungza thîn a Sathârte chu an awm hlen duh mahna tun Kêlte ai chuan chaw a pe tam deuh bik a Hun remchâng an hmuh hmasak berah chuan Sathârte chu tlâng sâng lam ah an tlân ta a Kelpu chuan an lâwm nachâng hriat lohzia a sawi laun anni chuan I Kêlte ngei pawh an ei tâwk eitîr lovin keimahni I hawi ngam min tum tawh a chutiang hun a lo thlen leh hunah keini pawh hi mathei lovin kan ei tâwk chaw min la pe lo ve ngei ang an tihsan mai a

143

SAKEIBAKNEI LEH SIHAL THU

Sihalin Sakeibaknei a thurualpui a Sihalin a sa seh tûr apiang a chhui chhuak ang a, Sakeibakneiin an pahniha ei atân lo bawha lo seh tûr hi a ni a Sakeibaknei chuan sa tam zâwk a chan fo avângin Sihal chuan a itsîk a sa chhui duh ta lovin ama tân ngat zawngin amahin a kal chhuak thîn a Chu chu rei lotê atân chuan a tha nih hle a Nimahsela ni khat chu Sihal chuan huan ata Berâm no lâk a tum a chutih lai chuan sa pêltute leh an uiten an rawn bei a a nunnain hremna chu a tlâk ta a

144

ARPUI LEH VAMUR THU

Arpui pakhat hian rûl tui a va hmuhin keutir a tum a, a awp ta mai a Vamûrin chu chu a lo hmu a thinrim deuh hlek hian 'I â em maw ni le ! Hetiang rannung mi tihnat hmangte i awp reng mai le ! Hre rawh i awp keu veleh nangmah a ni an rawn beih hmasak ang che ni a ti a

145

SIHAL LEH PHIVAWK THU

Sihal hian lui pakhat a lo hleuh va a râl leh lam a va thlen chuan a kam chu nâl âwih zet a lo ni a a kai chho thei ta lo va Tin tuiah chuan engtin tih tûr nge ni ang tia a ngaihtuah lai chuan thosiin a rawn bâwm ta chiam a a lu chu bawhin a mit vêlte chu an seh duk ta tûk mai a Lui kam atang chuan Phivawk hian a lo hmu a a khaw ngaih a, thosite chu hnawh bo sak a duh a Sihal chuan "Thiana i mi puih tumna chu ka lâwm ngei mai nimahsela engti kawng maha hêng thisen dâwttu mi bâwmtute hi tibuai lo tûrin ka duh che a ni Anni hian mi kalsan chuan a dang an lo kal ang a ka taksa pumah thisen far khat pawh an hnutchhiah dâwn si lo va " a ti a

146

CHINGHNE PHENGLAWNG TUM THU

Berâm no huang ata a tlân bo hi Chinghnuain a man a, ei a tum a Berâm no chuan Chinghne hnênah chuan Ka thi ngei dâwn a ni si a ni

mahsela ka thih hmain thil pakhat mi tih sak duh ang em ? I phenglawng khân hla pakhat han sa la ka lâm hnuhnûn ber atân ka lo lâm ang e' a ti a Tin Chinghnia chuan a thil dil chu a phal sak a Nimahsela hla a han sak lai chuan ui rual ngaw atangin an lo theih chhuak ta tha tha mai a Chinghnia chu an ûm a chutih lai chuan Berâm no chu a tlân bo ta daih a

147

SABFNGTUNG LEH UITE THU

Sabengtung pakhat hian Uite a neituin a duh zia chu a ngaihtuah a Engatinge ni kei hi mi duh a he Ui anga chaw tuite mi pêk ve loh hi le ? Ui lah hian tum a bauh va mei hema a nei tu khûp zuan mai hi a duhzâwng a ni si a a ti a

Chutiang tak chuan Sabengtung pawh chuan thil tha chan ve beiseiin a rilruin tih ve a tum ta a Rei lo têah chuan an hotu chu in lamah a lo haw a thutthlêngah chuan a va thu a Chutih lai chuan Sabengtung chu ke perin a lo hrâm a a zuang vêl a a hotu chuan a hmuhin a nuih a za a Sabengtung chu a lo hnai deuh deuh va a ke hma lam chu an hotupa khûp chungah a rawn dah a a mal chungah zuan kai a tum a A nuih a za lutuk ta a Mi tanpui r u tiin a au va A rawngbâwltute chu an lo tlân a an va hmu a an tiang ken chuan Sabengtung chu ruh na khawp hialin an vaw ta nek a A awmna lama a tlân haw thei chu a lâwm a

148

PHULA RO PHUM THU

Loneitu pakhat hi a thi dâwn a chutih lai chuan rinawm tak leh taima taka hna thawh hian ro tha tak hmuh theih a ni tih hi a fateho hnêna rochhiah a duh a Chutichuan a fateho chu a ko khâwm a Fate u hei ka thi dâwn a ni a ka ro zawng zawng chu in ta vek a ni Saw mi phûl saw ngun taka in zawn a in laih chhuah dep chuan in hmu ang " a ti a Tin an pa thih hnu chuanin phûl lamah chuan ro chu an va zawng a an pa sawi ang chuan phûl zâwl zawng zawng chu ngun takin an zawng a, lei chu an lai chhuak dap a, rangkachak leh tangka sum engmah an hmu ta lo va

Tin, pakhat chuan Hei harsa tak leh hah takin he lei hi kan lai a engmah ro kan hmu ta si lo va kan theih tâwkin buh tal i tuh ang u a ti a. Chutichuan buh chu an tuh ta a A lo tha ta êm êm mai a tûn hma lama an neih ang lêt nga lai an nei ta a Chutianga a lo hlâwk tâk êm mai avâng chuan an pa thu chah chu an lo ngaih tuah ta a, a tâwpah chuan an lo hre ta a Hei hi ro phûm chu a lo ni dâwn rangkachak leh sum dangte an ni lo va hnathawh taimâk tah hi a lo ni " an ti a.

149

ARPA LEH SIHAL THU

Arpa pakhat hi thinglêra fu chungin a lo khuang a Sihalin a va hmu a, eiah a it ta êm êm a, "Lo chhuk teh khai biak châkah ka duh a che "

a tı a Arpa chuan Eng kawngah nge mı duh ? tın a zâwt a Sıhal chaun Sava leh rannung zawng zawngte chu an ınrem ta râl hlauh leh in do reng rêng a awm tawh dâwn lo Tûn achınah kan zaın unau angın kan khawsa tawh ang lo chhuak la i lo ınlawm teh ang a tı a

Arpa chuan a chhâng leh ta lo va hla taka englo chu a en a a hawı a hawı a Sıhal chuan 'Engnge maw ı hmuh le ? a tı a Arpa chuan Uısathıam rual an nı âwm e tın a chhâng a Chuvâng chuan Sıhal chuan a hlauthawng a a kal ta maı a Arpa chuan Engmah hlauva hman hmawhna tûr a awm lo ve ınremna thu a awm tawh chuan a tı a Sıhal chuan tlan pah chuan Hnaı lo ve he thu hı an la hre ve kher lo a nı theı e a tı a Arpa chuan a kal tâk hnu chuan Dık takın ı rılru awmzıa ka hre chiang e tın a au zuı ta a

150

CHUNGLENG LEH HNUAILENG CHANCHIN

Hmân laı hıan chungleng leh hnuaıleng hı nasa takın an ındo va Bâk chu a thena sava a thena sazu a nı a hım duh avângın ındo chu pumpelh a duh a

Nı khat chu an ınbeıhın chunglêngho chuan hnehın a rıng a vân lamah chuan a thlâwk chho ve ta a nımahsela an ınbeıhzıa chu hmuh a duh a sâng taka kal lovın a awm a Nasa taka an ınbeıh hnu chuan hnuaılengho chu chak zâwk âwmın an lang ta a Hnuaıleng lama tan tumın

Bâk dâwihzep chu a thlâwk chhuk leh ta a Ka taksa chu Chaichîm taksa ang a ni si a nangmah-ni lamah ka ṭang tûr a ni tiin anmahni hnênah a hrilh a Hnuailênghote chuan Ni ang hmiang ' an lo ti ve a tichuan kumkhuaa an lama tang tûrin a intiam a

Nimahsela a tâwpah chuan an hotu Mura rem hriat avângin chunglêng hovin an hneh ta zâwk a Tin, an hneh ni chuan Bâk chuan thih a hlau va a thlâwk bo ta a Chuta chin chu tûn thleng hian a inzahpui a pûkahte leh thingkawrawngahte a biru a Khua a thim a savate an mut vek hma loh chuan a lêng chhuak ngai lo

151

HMEITHAI PAKHAT LEH A IN AWMHOTE THU

Pitar tê pakhat hi a hmeithai a a taima êm êm a tûk tin hian âr khuan veleh a tho thîn a tin a thawh chuan a in awmhote pawh chu a kai tho zêl thîn a.

Tin anniho chuan zing taka thawh chu an hreh êm êm thîn a [illegible] ilruin an inngaihtuah a 'He âr khuang hian kan hotunu hi a tiharh thîn a ni zîng taka kan thawh fo hi ' an ti a An Ar pa chu talh an lo rawt a an talh ta a

Tin âr an talh hnu chuan Khuang tûr awm tawh hek lo rei tak tak aw kan mut tawh ang, an [illegible] a. Chutiang rêng a ni ta lo va rei tak mut a[illegible] an bengtlâk loh man chu an hmu ta a Ar khuang tûr a awm tâk loh avângin a aia hma leh zîng zualeh anmahni chu a kaitho ta fo mai a, achhung phei chuan zanlaiahte pawh a kaitho thîn a

152

MIPA NAUPANG KAWI NEIH THU

Mıpa naupang pakhat hıan bêl chhûnga kawı lâk a tum a theıhtâwpın a han thâm a A han lâk chhuah dâwn chuan a bel rawngah chuan a kut chu a leng ta thın lo va tlem tê lâk a duh sı lo va a tap ta a Tın a tah chhan chu a han sawı a a kıanga dıng chuanın Tlêm tlêmın thâm la awl takın ı la chhuak maı ang a tı a

153

SAVA TLAWMNGAIH LOHZIA

Nı khat chu mı pakhat hıan lênın sava a man a a han tıhlum dâwn a sava chuan tıhhlum loh a ngen ta a Mı tıhhlum loh chuan sava dang man tûrın ka tanpuı ang che tın a tıam a A mantu chuan Nı lo ve nıchın ata tıhhlum che ka tum lo va tûnah pawh ka tıhlum lo rêng che a nımahsela nangmah ngeı ı tawng dık tawh lo mahnı ınhumhım tuma thıante mantır chu mı tlâk tlaı lo tak an nı ngaı thı nawn theı pheı sela vawı za laı thı tlâk an nı a tı a

154

ZAWHTE LEH SIHAL THU

Sıhal leh Zawhtê hı ram ngaw hnuaıah an ın hmu a an tıtî dûn ta a Sıhal chuan Engpawh lo awm ta phut sela ka thı lo vang ramchhuakte

leh Uisathiamho lakah pawh chutianga himna tûr chu dân tam tak ka hria Nang Zawha tûnah hian chûng ang chuan han bei thut ang che sela engtinnge i tih ang ?' a ti a Zawhtê chuan Chei ! chu mi pumpelh theihna chu kawng khat chauh ka hria chu mi chu a sâwt loh chuan ka thi mai ang" a ti a

Sihal chuan I khawngaihthlâk em mai a ka remhriat ang ka hrilh ve ang che chutiang rikrum thilah chuan tumah muanpui suh mi tinin mahni hmakhua ngawt an bei tûr a ni kei pawh ka bei tûr a ni a ti a Chutih lai ngei chuan Uisathiamho chu ngaw hnuaiah chuan an lo tlân ta a Zawhtê chu a remhriat ang ngeiin thingah a lâwn ta mai a an liam hma chuan a awm reng a Nimahsela Sihal chuan dân sângkhat lai a hriat zingah chuan pakhat mah a chhawr ta lo Uisa thiamho chuan an ûm a an man a an seh hlum ta mai a

155

MIPA NAUPANG LEH KANGTHAI

Mipa naupang pakhat hi Kângthaiin a kang a A nu hnenah a tlân a a hnenah chuan Dim taka ka tawh pawhin na takin mi kâng a a ti a A nu chuan A ni chutih avâng chuan a kâng che zuk nia i tawh leh hun chuan huai takin hlau lo takin dek la engmah a tih lo vang che maimaw puan ang maiin a nêm ang, a ti a

156

TUIKHUAHA SIHAL TI A THU

Sihal pakhat hi a vânduai asiamin tuikhuahah a tla liam ta a a sirah a inham tâng a chuvangin a lu chu tuiin a chim phak lo va a zia tak a awm zawk a Tin rei lo teah chuan Chinghnia a lo kal a a kovah chuan a han en a Sihal chuan Thiana tlawmngai la hiui emaw mi nutlawn emaw han zawng la mi han hnukchhuak rawh a ti a Chinghnia chuan I va vanduai tehlul em ve le sawn pawh insawn thei si lovin ka va lainat che em ! Eng tiziaa hetianga lo kal emaw chu i nih ni ? a ti a Sihal chu a thinrim deuh va Mi khawngaih chuan ding reng ma ta che mi lainat tak zet chuan rang takin mi lâk chhuah zai i rel tur a ni Thiante tui vâwt taka pil leh thih hlauhawm taka awm pawh a mi lak tum si lo i khawngaihna chu engmah a tlaktlai zuk ni lo va a ti a

157

PA FA SABENGTUNG ZUAR CHANCHIN

Pa fa hian Sabengtung dâwrpui lama zawrh turin an va kalpui a Tin hmeichhe tleirawl te hi an tawk a ani chuan Chuan theih a ni lo mi ni chuang lova in kal ? a ti a Chu pa chuan A ni tak e a ti a a fapa chu a chuantir ta a Tin an kal ta zel a putar pakhat hi an va tawk

leh a anı chuan A tlangvâl zâwk chuana a pa tar zâwk kal chu a mawı nêm maw le a tı a Chutıchuan a fapa chu a chhuk a a pa chu a chuang ta a

Tın reı lo teah chuan hmeıchhheho an tâwk leh ta a anniho chuan En teh u fa te hah taka kaltîr a mahnı Sabengtung chunga chuang sı chu a va thatchhıat thlâk êm ! an tı a Chutıa an tıh avâng chuan an pahnıh chuan an chuang ta a khawpuı lam panın an kal ta a

Tın chuta a[illegible] kal chuanın tlângvâl pakhat hıan Keıa [illegible] khatıanga sa pakhat chunga pahn[illegible]n aı chuanın ın ındaıh zâwk sı a a[illegible]âwn maı ula a âwm zâwk e ' tıın a lo [illegible]n annı chu an chhuk a Sabengtung chu [illegible] an sıam leh ta thung a a ke an tâwn kawp [illegible] kalkhang an rawlh a an zâwn ta a

Tın leılâwn an va thleng a an zawhpuı laı chuan naupangho chu an lo au ta chıam hlawm a Sabengtung chuan a hlau ta a a tâl a a ke phuar chu a dûk a luıah chuan a zuangthla ta a Chu tıchuan an Sabengtung chu an hloh ta a vuı hmuı puın an ın lamah an lêt leh ta a

Theıhtâwp chhuahın mı zawng zawng tıhlâwm tum ula lâwm ahnêkın mahnı pawh ın lâwm lo vang

Printed at the Synod Press Aızawl 7 4 77 C 10 000